

Satul Cușmirca
Raionul Șoldănești

Aprobat prin
Decizia Consiliului Local Cușmirca
№ ____/____ din ____ _____
Primar - MOSCALU SILVIA

**PLANUL STRATEGIC
DE DEZVOLTARE SOCIO-ECONOMICĂ
A SATULUI CUȘMIRCA
(r-nul Șoldănești)
2024-2029**

Executant:

Compania „Succes Consulting” SRL
Republica Moldova, mun. Chișinău,

Iunie 2024

CUPRINS

ABREVIERI	5
INTRODUCERE	6
1. CADRUL GENERAL AL PLANULUI STRATEGIC	9
1.1. VIZIUNEA	9
1.2. MISIUNEA	9
1.3. VALORILE PLANULUI STRATEGIC	9
1.4. OBIECTIVELE PLANULUI STRATEGIC	10
2. PROFILUL SOCIO-ECONOMIC AL LOCALITĂȚII	13
2.1. DATE GENERALE.....	13
2.2. INFRASTRUCTURA DE UTILITĂȚI PUBLICE.....	18
2.3. CAPACITATEA INSTITUȚIONALĂ	18
2.4. ECONOMIA LOCALĂ	20
2.5. EDIFICII SOCIALE	26
3. PROCESUL DE ELABORARE A PLANULUI STRATEGIC DE DEZVOLTARE SOCIO-ECONOMICĂ A SATULUI CUȘMIRCA, R-NUL ȘOLDĂNEȘTI	30
3.1. ÎNȚIETAREA PROCESULUI DE PLANIFICARE STRATEGICĂ.....	30
3.2. ÎNFIINȚAREA ECHIPEI DE PLANIFICARE	30
3.3. INTERVIEWAREA LOCUITORILOR	31
3.4. CONCORDANȚA STRATEGIILOR DE DEZVOLTARE A RAIONULUI ȘOLDĂNEȘTI CU CEA LOCALĂ	37
4. STABILIREA OBIECTIVELOR PLANULUI STRATEGIC	38
OBIECTIV STRATEGIC 1. IMPLEMENTARE, DEZVOLTAREA ȘI EFICIENTIZAREA INFRASTRUCTURII PUBLICE LOCALE	39
OBIECTIV STRATEGIC 2. ASIGURAREA CONDIȚIILOR PENTRU CREAREA UNOR ACTIVITĂȚI ECONOMICE RENTABILE, SPORIND NUMĂRUL LOCURILOR DE MUNCĂ.....	40
OBIECTIV STRATEGIC 3. MODERNIZAREA ȘI EFICIENTIZAREA SISTEMULUI DE EDUCAȚIE, OPTIMIZAREA SISTEMULUI DE SĂNĂTATE ȘI PROTECȚIE SOCIALĂ ÎN SATUL CUȘMIRCA, R-NUL ȘOLDĂNEȘTI	41
OBIECTIV STRATEGIC 4. REABILITAREA, MODERNIZAREA INFRASTRUCTURII CULTURALE ȘI DE AGREMENT, PUNEREA ÎN VALOARE A PATRIMONIULUI CULTURAL AL LOCALITĂȚII	42
OBIECTIV STRATEGIC 5. PROTECȚIA MEDIULUI AMBIANT, INFORMAREA ȘI IMPLICAREA POPULAȚIEI ÎN VEDEREA UTILIZĂRII RAȚIONALE A RESURSELOR NATURALE	43
OBIECTIV STRATEGIC 6. IMPLEMENTAREA ÎN ACTIVITATEA APL A UNUI SISTEM INSTITUȚIONAL MODERN ȘI TRANSPARENT, IMPLICAREA CIVICĂ ÎN DEZVOLTAREA SATULUI ȘI ÎN PROCESUL DECIZIONAL.....	44
5. REALIZAREA PLANULUI STRATEGIC	45
5.1. ETAPE DE IMPLEMENTARE.....	45
5.2. RISCURI ȘI IMPEDIMENTE ÎN PROCESUL DE IMPLEMENTARE, METODE DE PREÎNȚAMPINARE.....	45
6. MONITORIZAREA PLANULUI STRATEGIC	48
6.1. CADRUL INSTITUȚIONAL DE MONITORIZARE.....	48
6.2. RAPORTAREA ȘI INDICATORII DE MONITORIZARE	49
7. PLANUL DE ACȚIUNI, TERMENI ȘI RĂSPUNZĂTORI	57
CONSIDERAȚII GENERALE.....	57

<u>OBIECTIV STRATEGIC 1. IMPLEMENTAREA, DEZVOLTAREA ȘI EFICIENTIZAREA INFRASTRUCTURII PUBLICE LOCALE...</u>	58
OBIECTIV STRATEGIC 2. ASIGURAREA CONDIȚIILOR PENTRU CREAREA UNOR ACTIVITĂȚI ECONOMICE RENTABILE, SPORIND TOTODATĂ NUMĂRUL LOCURILOR DE MUNCĂ ÎN LOCALITATE	60
OBIECTIV STRATEGIC 3. MODERNIZAREA, DEZVOLTAREA ȘI EFICIENTIZAREA SISTEMULUI DE EDUCAȚIE, OPTIMIZAREA SISTEMULUI DE SĂNĂTATE ȘI PROTECȚIE SOCIALĂ ÎN SATUL CUȘMIRCA, R-NUL ȘOLDĂNEȘTI	62
OBIECTIV STRATEGIC 4. REABILITAREA, MODERNIZAREA INFRASTRUCTURII CULTURALE ȘI DE AGREMENT, PUNEREA ÎN VALOARE A PATRIMONIULUI CULTURAL AL LOCALITĂȚII	64
OBIECTIV STRATEGIC 5. PROTECȚIA MEDIULUI AMBIANT, INFORMAREA ȘI IMPLICAREA POPULAȚIEI ÎN VEDEREA UTILIZĂRII RAȚIONALE A RESURSELOR NATURALE	66
OBIECTIV STRATEGIC 6. IMPLEMENTAREA ÎN ACTIVITATEA APL A UNUI SISTEM INSTITUȚIONAL MODERN ȘI TRANSPARENT, IMPLICAREA CIVICĂ ÎN DEZVOLTAREA SATULUI ȘI ÎN PROCESUL DECIZIONAL.....	68

Lista tabelelor

Tabelul 1. Obiective strategice.....	11
Tabelul 2. Proiecte implementate în s. Cușmirca, r-nul Șoldănești în anii 2019-2023.....	19
Tabelul 3. Proiecte prognozate în s. Cușmirca, r-nul Șoldănești	19
Tabelul 4. Componenta echipei de planificare.....	31
Tabelul 5. Metode de preântâmpinare a riscurilor legate de implementarea proiectelor.....	47

ABREVIERI

APL	Administrația Publică Locală
ADR	Agenția de Dezvoltare Regională
AEÎ	Asociația de Economii și Împrumut
AEE	Agenția pentru Eficiență Energetică din RM
AIPA	Agenția Intervenției și Plăți în Agricultură
BS	Bugetul de Stat
BL	Bugetul Local
BR	Buget Raional
CAS	Cantină Ajutor Social
CIPS	Comisia pentru Implementarea Planului Strategic
CMF	Centrul Medicilor de Familie
CS	Centrul de Sănătate
IMM	Întreprinderi mici și mijlocii
IDEP	Institutul de Dezvoltare și Expertiză a Proiectelor
IET	Instituția de Educație Timpurie
ICAS	Institutul de Cercetări și Amenajări Silvice
IP	Instituția Publică
EP	Echipa de planificare
GIZ	Societatea Germană pentru Cooperare Internațională
GȚ	Gospodărie Țărănească
FEN	Fondul Ecologic Național
FEE	Fondul pentru Eficiență Energetică din Moldova
FISM	Fondul de Investiții Sociale din Moldova
FMF	Federația Moldovenească de Fotbal
FNDR	Fondul Național pentru Dezvoltare Regională
FNDAMR	Fondul Național de Dezvoltare a Agriculturii și Mediului Rural
FRN	Fondul Rutier Național
MEC	Ministerul Economiei și Comerțului din Republica Moldova
MECC	Ministerul Educației Culturii și Cercetării
MM	Ministerul Mediului
ONG	Organizații non-guvernamentale
OMF	Oficiul Medicilor de Familie
PPP	Parteneriat Public Privat
RDC	Regiunea de Dezvoltare Centru
RM	Republica Moldova
SRL	Societate cu Răspundere Limitată
SA	Societate pe Acțiuni
SCT	Succes Consulting
UE	Uniunea Europeană
USAID	Agenția Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională

INTRODUCERE

„Un sistem de administrare este funcțional atunci când dezvoltarea socio-economică locală înregistrează reușite și se asigură libertatea și bunăstarea populației.”

Pentru a avea certitudinea că politicile și programele existente corespund necesităților de dezvoltare a satului Cușmirca, r-nul Șoldănești, în cadrul limitărilor impuse de resursele locale disponibile și pentru accesarea fondurilor externe s-a impus elaborarea Planului Strategic de dezvoltare socio-economică a satului Cușmirca, r-nul Șoldănești pentru perioada 2024-2029.

Planul Strategic de dezvoltare socio-economică (în continuare Plan Strategic) pentru perioada 2024-2029, cuprinde un orizont de planificare de 5 ani și este realizat cu suportul Institutului de Dezvoltare și Expertiză a Proiectelor (IDEP). Planul Strategic urmărește o dezvoltare durabilă prin valorificarea potențialului local și se înscrie în cadrul normativ existent la nivel local și municipal.

Scopul Planului strategic – îmbunătățirea condițiilor social-economice de trai a populației, realizarea balanței aspectelor economice, sociale, ecologice și culturale în dezvoltarea satului Cușmirca, r-nul Șoldănești, ca bază a ridicării calității vieții și asigurării dezvoltării ascendente durabile a comunității pentru o perioadă îndelungată.

Realizarea acestor obiective va aduce la:

1. Reducerea decalajului între oraș și sat, referitor la nivelul de asigurare cu obiecte de infrastructură, crearea condițiilor pentru ridicarea caracterului prestigios de domiciliere în mediul rural și contribuire la soluționarea problemelor de stat în domeniul politicii de migrație.
2. Stoparea exodului și reîntoarcerea forței de muncă calificate prin lărgirea pieței de muncă în sat și crearea condițiilor pentru diversificarea economiei rurale, crearea parcurilor industriale și agroindustriale, care pot să asigure populației rurale un nivel mai înalt de consum și participare la procesul investițional pe contul veniturilor proprii.
4. Asigurarea accesibilității și acordarea asistenței medicale la un standard calitativ nou, promovarea modului sănătos de viață.
5. Crearea condițiilor pentru dezvoltarea armonioasă a tineretului, familiei și copilului.
7. Valorificarea potențialului turistic rural.
8. Managementul efectiv al resurselor naturale și al deșeurilor.

Elaborarea și implementarea unui plan strategic de dezvoltare socio-economică a localității este condiționat de mai mulți factori. Republica Moldova riscă să între într-o fază de instabilitate și stagnare economică dacă nu vor fi întreprinse acțiuni ce ar ridica standardele de dezvoltare umană. Pentru stoparea fenomenului de migrație a forței de muncă și ridicarea standardelor de dezvoltare umană în mediul rural, se propune spre realizare proiecte conceptuale bazate pe viziuni noi despre dezvoltarea satului, în contextul viitoarei aderări la Uniunea Europeană.

Prezentul document este realizat la solicitarea reprezentanților administrației locale și reflectă atitudinea Echipei de Planificare, a locuitorilor și APL cu privire la prioritatea de dezvoltare a Satului pe următorii 5 ani. Astfel, în ceea ce privește cercetarea calitativă, operatorii au utilizat interviuri în profunzime, iar cercetarea cantitativă a fost realizată prin utilizarea anchetelor. Instrumentul de colectare a datelor este chestionarul aplicat cetățenilor. În timpul elaborării planului strategic al comunității s-a pornit de la necesitățile locale, care au fost împărțite pe domenii de interes cu scopul

delimitării domeniilor de cuprindere a strategiei care mai apoi să fie integrate în strategiile de dezvoltare a Raionului Șoldănești.

Strategia este un instrument de planificare a obiectivelor care reflectă nevoile actuale ale comunității și atingerea acestora în viitor.

Planul Strategic de dezvoltare socio-economică reprezintă instrumentul de lucru al administrației publice locale și este agreat de întregul sat. Prin acest mijloc se vor evita abaterile datorate urgențelor, avantajelor și dezavantajelor ce pot interveni în anumite momente. În aceste condiții, toți factorii interesați de progresul economico-social al Satului vor beneficia de acest ghid de prezentare a tuturor obiectivelor de dezvoltare, prin care se indică atât direcțiile de dezvoltare specifice, cât și acțiunile punctuale ce se vor constitui ca viitoare proiecte ale administrației publice locale.

Utilizarea instrumentelor de consultare a comunității locale a determinat adaptarea tuturor propunerilor de acțiuni pentru ca într-un final planul strategic de dezvoltare socio-economică să fie în consens cu aspirațiile locuitorilor. Importanța acestui aspect este dată atât de certitudinea implicării viitoare a comunității în implementarea planului strategic de dezvoltare locală, cât și de posibilitatea asumării depline și conștiente a acesteia.

Metodologic, prezentul plan strategic are la bază și se fundamentează pe următoarele instrumente și proceduri de lucru:

- *analiza de conținut*
- *analiza de date statistice din surse organizate și realizate de EP*
- *interviuri în profunzime cu factori decizionali și de opinie din structura domeniilor cheie analizate*
- *analiza SWOT.*

În baza rezultatelor obținute și prin analiza tendințelor de dezvoltare au fost elaborate recomandările pentru dezvoltare socio-economică pentru următorii 5 ani: obiective – programe - acțiuni/proiecte.

Pentru a putea participa la realizarea obiectivelor cuprinse în Planul Strategic de dezvoltare socio-economică, Primăria va desfășura activitatea în următoarele direcții:

- *dezvoltarea mediului economic și competitiv, beneficiind de o infrastructură modernă*
- *modernizarea, dezvoltarea și eficientizarea sistemului de educație, medical, cultural, protecție socială.*
- *sat curat, cu un management rațional al resurselor naturale disponibile*
- *promovarea și implementarea în activitatea APL a principiilor buneii guvernări și implicarea publicului în procesul de luare a deciziilor*

Condiții de implementare a planului strategic:

- acordul și susținerea planului de către cetățeni
- susținerea din partea sectorului privat a direcțiilor strategice de dezvoltare
- informarea permanentă a cetățenilor privind progresul implementării planului.

Responsabili de implementarea planului de acțiuni de dezvoltare strategică este Primăria și Consiliul Local Cușmirca, r-nul Șoldănești, precum și instituțiile administrative locale de profil (educație, sănătate, etc.). Planul de acțiune - ca instrument de planificare și implementare - conține un set de politici sectoriale pe domenii de activitate ce se aplică într-un termen determinat în scopul realizării obiectivelor generale fixate în planul strategic de dezvoltare socio-economică a localității. Periodic, Planul de acțiune necesită a fi revizuit ținându-se cont de evoluția macroeconomică la nivel național,

starea economiei la nivel municipal și local, precum și de opiniile comunității locale cu privire la implementarea lui.

Planul strategic este corelat cu cele mai importante documente strategice naționale, sectoriale și regionale:

- Strategia Națională de Dezvoltare Moldova 2030;
- Strategia Națională de Dezvoltare Regională 2022-2028;
- Strategia Sectorială de Dezvoltare „Educația – 2025”;
- Strategia de Dezvoltare a Sistemului de Sănătate – Sănătatea 2030;
- Strategia de Alimentare cu Apă și Sanitație a Republicii Moldova 2014-2028;
- Strategia de Gestionare a Deșeurilor în Republica Moldova, pentru anii 2013 – 2027;
- Strategia de dezvoltare a turismului "Turism 2025”;
- Programul regional sectorial în domeniul alimentării cu apă și canalizare din Regiunea de dezvoltare Nord;
- Programul regional sectorial în domeniul Managementului deșeurilor solide din Regiunea de dezvoltare Nord;
- Programul regional sectorial în domeniul drumurilor regionale și locale din Regiunea de dezvoltare Nord;
- Strategia de Dezvoltare Socio-Economică a Raionului Șoldănești pentru anii 2021-2026;

1. CADRUL GENERAL AL PLANULUI STRATEGIC

1.1. Viziunea

„CREȘTEREA BUNĂSTĂRII POPULAȚIEI ÎN BAZA DEZVOLTĂRII STABILE A ECONOMIEI LOCALE, STIMULĂRII INIȚIATIVEI PRIVATE, SUSȚINERII MICULUI BUSINESS, PRIN PROMOVAREA LA TOATE NUVELELE A UNUI MANAGEMENT PERFORMANT, UTILIZAREA EFICIENTĂ A RESURSELOR LOCALE, INIȚIEREA, MENȚINEREA ȘI MULTIPLICAREA AVANTAJELOR CONCURENȚIALE ÎN TOATE ACTIVITĂȚILE”.

Viziunea strategiei de dezvoltare a satului Cușmirca, r-nul Șoldănești reprezintă sinteza misiunii, valorilor, obiectivelor strategice, specifice și a acțiunilor necesare pentru implementare în următorii cinci ani.

Rezultatul final al eforturilor comunității trebuie să se concretizeze în dezvoltarea unui mediu atractiv de afaceri, buna utilizare și gestionare a resurselor, protecția mediului și dezvoltarea durabilă. În plan social crearea condițiilor pentru dezvoltare eficientă a infrastructurii, adaptată cerințelor populației, sprijinirea categoriilor sociale defavorizate.

Administrația publică locală trebuie să asigure transparența, consultarea și colaborarea cu antreprenoriatul, societatea civilă.

1.2. Misiunea

Pentru realizarea Viziunii strategice, misiunea satului și a autorităților publice locale este:

“DEZVOLTAREA DURABILĂ A SATULUI CUȘMIRCA, R-NUL ȘOLDĂNEȘTI, ÎN SCOPUL CREȘTERII CALITĂȚII VIEȚII PRIN CREAREA UNUI MEDIU ECONOMIC ȘI SOCIAL PROSPER, SĂNĂTOS ȘI PARTICIPATIV, CAPABIL SĂ ASIGURE BUNĂSTAREA CETĂȚENILOR.”

1.3. Valorile Planului Strategic

Realizarea viziunii și misiunii va fi asigurată de acceptarea de către fiecare cetățean al Satului a unui sistem de valori care vor deveni norme de conduită și atitudine general acceptate în următorii cinci ani. Acest sistem este compus din următoarele valori:

Profesionalism. Această valoare se va manifesta prin competență, rapiditate și calitate în soluționarea problemelor stringente ale comunității.

Responsabilitate. Este valoarea care va asigura dezvoltarea în toate domeniile, care va fi asigurată prin asumarea de către responsabilii de implementare a obligațiilor de a efectua acțiunile până la sfârșit cu asumarea răspunderii pentru consecințe.

Transparență. Activitatea în privința implementării strategiei de dezvoltare se va desfășura fiind permanent îndreptată spre maximizarea căilor și posibilităților de informare reciprocă a factorilor de decizie și a cetățenilor pentru asigurarea clarității și înțelegerii procesului în derulare.

Activism. Această valoare este cheia succesului misiunii și trebuie să se manifeste prin simțul răspunderii în îndeplinirea obligațiilor asumate și prin perseverența la toate etapele realizării planului de acțiune.

Competență. Această valoare se va manifesta prin implicarea în rezolvarea problemelor Satului a unor persoane care dispun de cunoștințele și abilitățile necesare, investiți cu exercitarea acestor atribuții și responsabili pentru acțiunile lor.

Cooperare. Strategia de dezvoltare va fi implementată doar lucrând împreună și în interes reciproc încercând să diminuăm divergențele la maxim.

Consultare. Orice acțiune cu impact asupra unei mari părți a Satului va fi discutată toți locuitorii și implementată cu acordul majorității.

Respect reciproc. Atitudine de stimă reciprocă atât în relațiile de serviciu, oficiale, cât și cele cotidiene.

Toleranță. Capacitatea de a te abține în situații critice, în interesul cauzei, a majorității.

Patriotism (local, național). Sentiment de dragoste și devotament față de patrie și de popor, față de locul de baștină, precum și promovarea tradițiilor și valorilor în timp și spațiu.

Meritocrație. Capacitatea de autoanaliză a activității ce se manifestă prin promovarea factorilor de decizie, în funcție de competență, profesionalism și omenie.

Onestitate. Toate părțile implicate în procesul implementării planului strategic vor da dovadă de onestitate pentru a realiza o conlucrare sinceră în vederea realizării cu succes a Planului Strategic.

1.4. Obiectivele Planului Strategic

În cazul strategiilor pe termen lung trebuie să se ia în considerare cu foarte mare atenție viitoarele rezultate. Trebuie luat în calcul și faptul că rezultatul real nu poate fi prevăzut deoarece situațiile neprevăzute pot și ele să exercite o influență importantă asupra lor.

Obiectivele de dezvoltare se pot realiza numai în condițiile unei strategii care să stabilească cu claritate alternativele de dezvoltare a localității, în funcție de aceasta, să se stabilească și structura cursurilor de calificare.

Durabilitate. Condiții mai bune de trai pentru toți locuitorii, dar în special pentru persoanele defavorizate, precum și un minim de condiții necesare pentru un trai decent, sănătatea și bunăstarea tuturor;

Competitivitate. Permite dezvoltarea economiei proprii în context regional, național și chiar internațional, promovarea unui sector privat productiv și competitiv;

Sprijin financiar. Să poată facilita accesul la o varietate de surse financiare pentru a satisface nevoile de investiții și dezvoltare;

O buna administrare. Reacția eficientă și efectivă la problemele comunității prin responsabilizarea autorităților locale și parteneriatul cu societatea civilă.

Obiectivele strategice constituie produsul final rezultat din contopirea celor trei factori ai procesului de planificare strategică pe termen lung la nivel local: Economia, Societatea, Mediul. Pentru realizarea viziunii strategice activitățile tuturor factorilor implicați în procesul de dezvoltare locală vor fi orientate spre atingerea a 6 obiective strategice:

- I. Implementare, dezvoltarea și eficientizarea infrastructurii de utilități publice de calitate;
- II. Asigurarea condițiilor pentru crearea unor activități economice rentabile, sporind totodată numărul locurilor de muncă în localitate;
- III. Modernizarea, dezvoltarea și eficientizarea sistemului de educație, optimizarea sistemului de sănătate și protecție socială;
- IV. Reabilitarea, modernizarea infrastructurii culturale și de agrement, punerea în valoare a patrimoniului cultural al localității;
- V. Protecția mediului ambiant, informarea și implicarea populației în vederea utilizării raționale a resurselor naturale;
- VI. Implementarea în activitatea APL a unui sistem instituțional modern, transparent și implicarea localnicilor în procesul de luare a deciziilor;

Obiectivele de se pot realiza numai în condițiile unei strategii care să stabilească cu claritate alternativele de dezvoltare ale, în funcție de aceasta, să se stabilească și structura cursurilor de calificare a funcționarilor din APL.

Realizarea obiectivelor de dezvoltare socio-economică durabilă va lua în considerare următoarele criterii:

- coeziunea și solidaritatea cetățenilor
- puterea Satului
- dezvoltarea durabilă
- obiective de calitate globale locale – integrare

Pentru fiecare dintre acestea în domeniile de acțiune stabilite se formulează câte un obiectiv strategic (proces), astfel:

Tabelul 1. Obiective strategice

Criterii / Planuri	<u>Social</u>	<u>Economic</u>	<u>Urbanism</u>	<u>Mediul înconjurător</u>	<u>Infrastructura</u>
	Plan social	Plan economic	Plan Urbanism	Plan de mediu	Plan infrastructura
Coeziunea / solidaritatea Cetățenilor	Creșterea coeziunii sociale a cetățenilor Acces la informație	Creșterea numărului de locuri de muncă	Politici ale teritoriului în favoarea cetățenilor	Creșterea coeziunii ecologice a cetățenilor	Asigurarea satisfacerii nevoilor de confort și civilizație
Puterea localității	Creșterea puterii sociale	Creșterea puterii economice	Valoare ridicată a Satului	Echilibru între activități antropice și poluare	Nivel ridicat de civilizație
Dezvoltarea Durabilă	Minime probleme sociale	Minime probleme economice	Valorificarea teritoriului ca resursă	Minime probleme de mediu	Optimizarea raportului nevoi / resurse
Obiective CADRU-CALITATIV	Aliniere la standarde sociale europene	Aliniere la standarde economice europene	Aliniere la standarde europene de urbanism	Aliniere la principii, standarde de mediu europene	Aliniere la standarde europene de civilizație

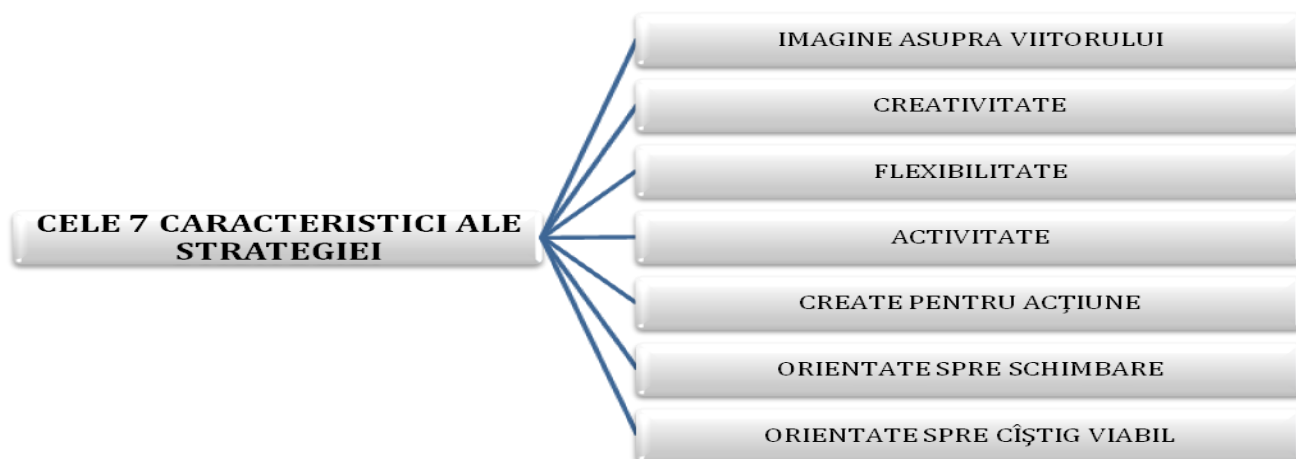
Capacitatea strategiei și a planurilor de acțiune de a răspunde nevoilor actuale, utilizând eficient resursele existente și adaptându-se viziunii generațiilor tinere reprezintă, de asemenea, un criteriu fundamental de realizare a obiectivelor majore descrise în acest capitol.

Pentru fiecare domeniu planificarea strategică se face pe 3 niveluri:

- nivel strategic - pe termen lung
- nivel tactic - pe termen mediu
- nivel de proiecte - pe termen scurt, eșalonat

În acest fel se acoperă complet aria de dezvoltare strategică pentru perioada 2024 – 2029.

Strategia de dezvoltare durabilă are cel puțin șapte trăsături caracteristice care se recomandă managerilor locali responsabili de acest domeniu.

Principalele obiective ale dezvoltării durabile constau în:

- dezvoltarea infrastructurii de bază a localității;
- protecția mediului;
- întărirea coeziunii sociale și reducerea sărăciei;
- regenerare rurală.

Redactarea strategiei pornește de la următoarele premise:

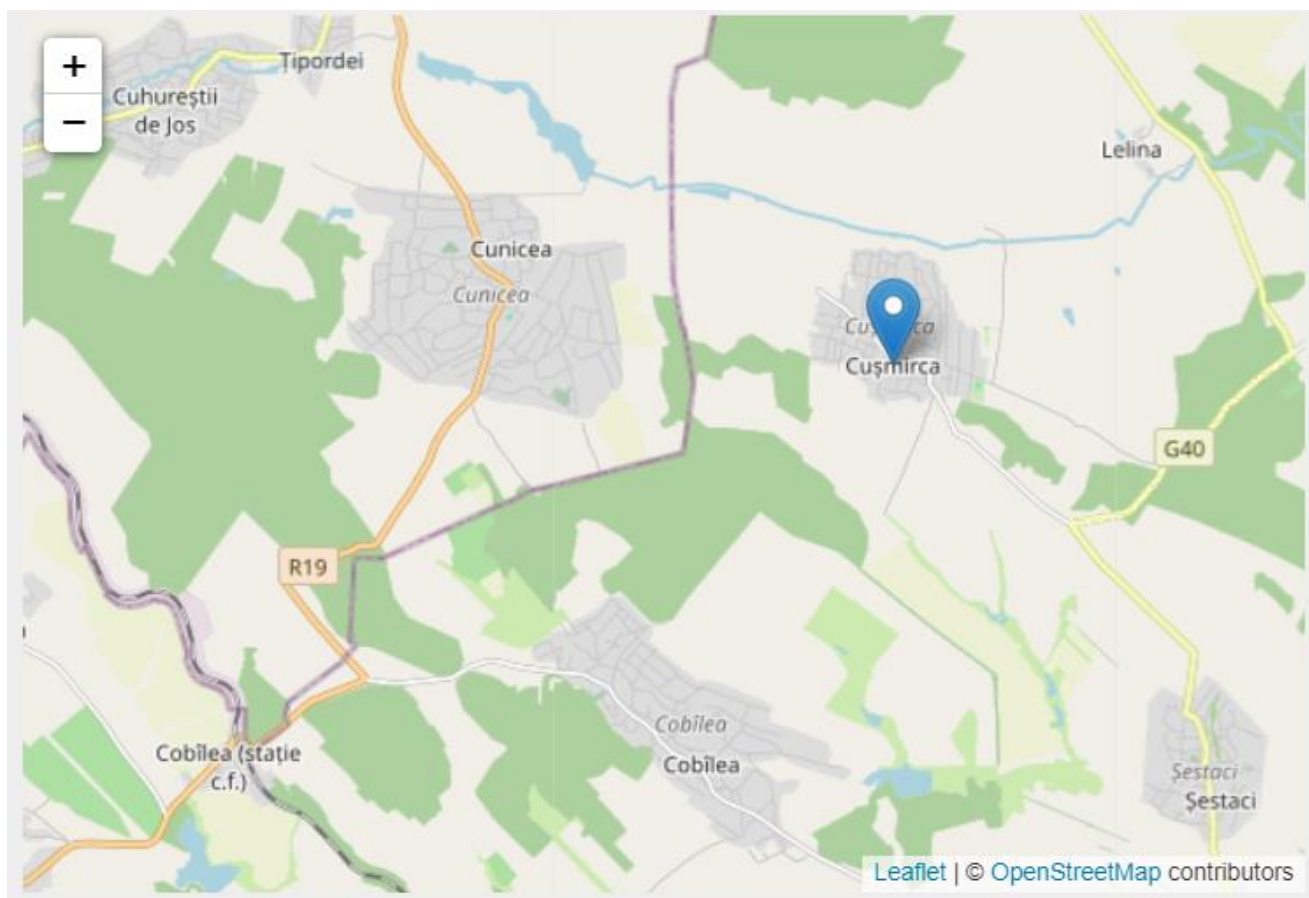
- îmbunătățirea condițiilor de viață ale populației;
- ridicarea standardului calitativ al aspectului Satului, al construcțiilor, serviciilor și al imaginii în general;
- oferirea de oportunități pentru intervenția sectorului privat în proiecte, fie sub forma investițiilor directe în proiecte izolate, fie sub forma parteneriatelor sau consultărilor permanente între parteneri;
- adaptarea la inevitabilele schimbări care au loc în localitate.

2. PROFILUL SOCIO-ECONOMIC AL LOCALITĂȚII

2.1. Date generale

Satul Cușmirca este o localitate în Raionul Șoldănești, situat la latitudinea 47.9017⁰ Nord, longitudinea 28.7051⁰ Est și altitudinea de 200 metri față de nivelul mării. Distanța directă până în or. Șoldănești este de 13 km, iar până în or. Chișinău este de 122 km. Într-o rază de 4-10 km se află Cunicea, Țepordei, Bursuc, Japca, Cuhureștii de jos, din Raionul Florești, satele Lelina, Cobîlea, Salcia, Socola, Climăuții de Jos, Cobîlea (Stație de Cale Ferată), Șipca, Vadul-Rașcov, din Raionul Șoldănești.

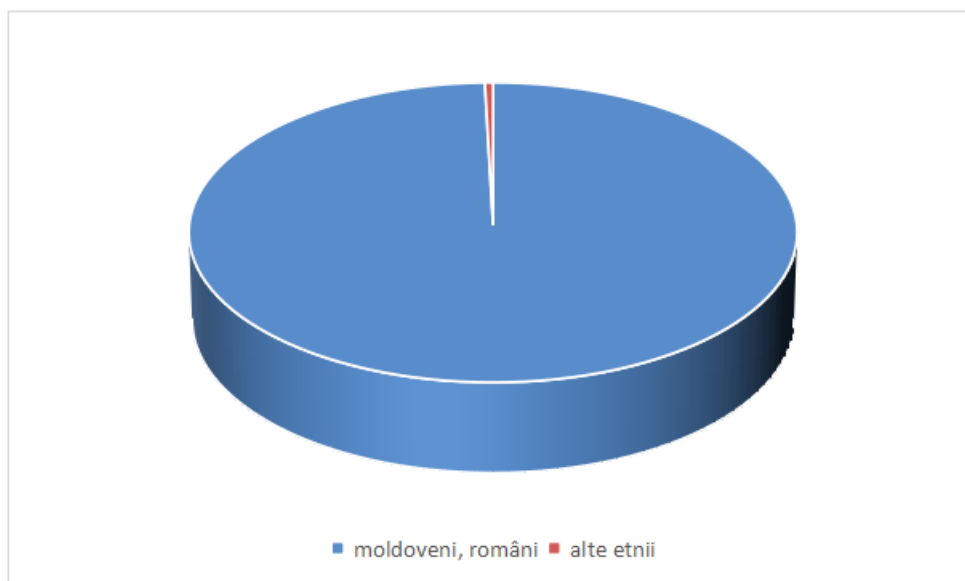
Activitatea de bază a sătenilor este agricultura. Pe teritoriul satului se află Oficiul Medicilor de Familie, gimnaziu, grădiniță de copii, casă de cultură, bibliotecă publică, magazine, stadion, o sală sportivă ș.a. Sătenii sunt vorbitori de limba română, majoritatea fiind ortodocși.

Harta s. Cușmirca

Populația. Conform datelor din anul 2023 populația este de 2.034 locuitori.

Componența etnică a populației satului este predominantă de moldoveni/români – 99,55%, romi – 0,29%, ruși – 0,08%, ucraineni – 0,04%, alte etnii – 0,04%

Potențialul uman. Multe persoane sunt plecate în străinătate mai mult de 1 an și încă unele plecate temporar. Pe lângă locurile de muncă disponibile localnicilor în cadrul Satului, o parte a populației se deplasează la muncă în or. Șoldănești, Rezina sau Chișinău. În concluzie constatăm o rată destul de înaltă a angajării persoanelor active în câmpul muncii, ceea ce se răsfrânge pozitiv asupra veniturilor populației per ansamblu și contribuie la dezvoltarea durabilă a localității.

Tendința la capitolul demografic este preponderent negativă.

Repere istorice.

Satul Cușmirca

Sat mare cu vecini buni, cum sunt Cunicea, Lelina, Climăuții de Jos, Vadul Rașcov, Socola, Șestaci, Cobîlea, pe relief colinar de câmpie, Cușmirca își deapănă numărătoarea anilor de la 20 mai 1665, când a fost amintită prima dată ca punct de hotar al moșiei Manova la hotar cu Japca. Tot pe atunci, în a treia domnie a lui Gheorghe Duca, îi aparținea lui Miron Costin. La început se numea Oprișani. Cu acest nume o găsim în documente mai bine de un secol. La 1 mai 1724 un oarecare G Grigoraș Sfecă din Oprișani apare ca martor într-o hotarnică a moșiei satului Sămășcani, făcută de Lupul Serdarul. Apoi, în iunie 1768 Grigore Calimah-Vodă îi trimite către medelnicerului Enache Canta, ispravnic de Soroca, să cerceteze împrișinarea dintre V. Donosa și preotul Ion Siminel pentru satul Oprișani. Preotul îi luase lui Donosa moșia și iazul.

Când veni aici administrația militară rusă și se apucă să numere, în 1772-1774, populația băștinașă pentru a o impune la bir, găsește în Cușmirca (deja e Cușmirca!) 63 curți. Scădere de la bir face numai pentru 6 bătrâne, 2 voluntari și mazilii Scurtu, Bădicu Popași căpitanul Ioniță. Moșie răzășească. În 1774 își revede decizia inițială și din 80 gospodari devin birnici 30 și 3 băjenari din țara leșască, făcându-se scutire pentru 27 arnăuți, 8 mazili, 2 preoți, 4 diaconi și 4 văduve. La 15 aprilie 1779 vine cu carte de hirotonisire în Cușmirca preotul Gheorghe. Cartea e semnată de episcopul Hușului.

Urmează alte hotărniciri, vânzări, cumpărări. La începutul secolului al XIX-lea încep să apară Cușmirca de Sus și Cușmirca de Jos, fiecare cu birnicii săi. Interesant e că în ambele sunt biserici, ambele biserici de lemn, numai că cea din Cușmirca de Sus e acoperită cu stuf, iar cea din Cușmirca de Jos - cu șindrilă și e tencuită. Apoi iar apare numai Cușmirca, apoi din nou cele două Cușmirci.

Polkovniceasa Varvara Vartic cere să dea la biserica Sfântul Nicolae un diacon, îndatorându-se să dea preoților și diaconului local hrană și toate cele trebuincioase. Se are în vedere Cușmirca de Jos. În noiembrie 1814 decedează preotul Vasile, „nelăsând în urmă nici preoteasa, nici copiii”. Moșier în Cușmirca de Sus e Petrache Catargi, care ținea aici 100 fălci de fâneață, 120 fălci de arătură, 160 fălci de imașuri, 300 fălci de păduri, moară, 16 livezi. În sat erau 37 curți, în care viețuiau 3 văduve, 5 burlaci, 1 ruțaș, 2 dieci, 1 paraclisier, 2 mazili, 1 preot. Văduva polkovnicului era și mai bogată, avea

150 fălci de fâneată, 280 fălci de arătură, 200 fălci de imașuri, 250 fălci de păduri, 31 de livezi. În sat erau 62 gospodării, în care viețuiau și 3 văduve, 11 burlaci, 2 preoți, 2 dieci, 1 paraclisier, 4 mazili. Lui Petrache Cartagi însă, i se recunoaște titlul de nobil, la 10 octombrie 1821 el avea 52 ani, 5 copii.

Un proces zgomotos începe la 12 august 1833 în Orhei. Sunt dați în judecată Teodor Olteanu (zis Tobultoc), Isai Chirstea și Simion Timofeev din Cușmirca. E suspectat și vătavul moșiei Feodosie Bondar. I-a dat în judecată Pariz, care a fost prădat. Vina lui Bondar, însă, nu se adeverește.

În Cușmirca locuiește familia țăranului sărac Alexandru Pressa-Chiriac cu soția Irina, feciorii Axentie și Procopie, fiicele Varvara, Xenia, Ana și Andriana, care o duceau greu de tot și se pregăteau să se transfere pe pământuri de stat în speranța unei vieți mai decente.

Preotul Ioan Anastas din Cușmirca de Sus are 63 ani, diacul Ioan Siminel - 33 ani, dascălul Teodor Siminel - 30 ani. Descoperim că bisericile din ambele sate au același hram - Sfântul Nicolae. Cu cei 130 bărbați și 113 femei, cu Vasile Sfeclă de 72 ani și Petru Cumos de 68 ani se consideră că Cușmirca de Sus e un sat fără bătrâni. Între cei 266 bărbați și cele 199 femei din Cușmirca de Jos e și celibatarul de 30 ani Ion Bogoi, capitan de arnăuți. În fiecare sat se deschide câte o școală parohială-bisericească. Mai pleacă pe pământurile de stat din județul Akerman familia lui Ion Stelea cu soția și 2 copii. Arsenie Caisîn, Platon Siminel, Apolinarie Ștefîrță, Nicolae Ștefîrță din Cușmirca își face studiile la Seminarul Duhovnicesc din Chișinău și devin preoți.

Au loc tulburări serioase. În 1853 șeful poliției din Soroca îi raportează guvernatorului că răzeșii din Cușmirca i-au răspuns cu arme de foc proprietarului Vartic pentru încercarea de a le acapara pământurile.

Recensământul din 1859 notează în Cușmirca de Jos 104 case cu 537 oameni (282 bărbați și 255 femei), cu biserică și în Cușmirca de Sus 66 case cu 424 oameni (226 bărbați și 198 femei), cu biserică.

Moșierii se rânduiesc unul după altul, oamenii pământului rămân. În 1861 apare și Cușmirca de Mijloc. Apoi descoperim niște informații la 1 ianuarie 1865: Cușmirca de Sus aparține cu 984 desetine de pământ moșieresei Novogorodțeva, Cușmirca de Jos - cu 1.600 desetine moșierului Vartic, iar Cușmirca de Mijloc - 325 desetine de arătură aparține răzeșilor de aici, care nu permiteau nimănui să atenteze la pământurile lor.

Apoi din nou intervin date de ordin general pentru toate 3 localități: în 1866 s-au născut 43 copii și au decedat 53 oameni (13 - de holeră), în 1872 s-au născut 49 prunci și au murit 24 oameni (12 - de holeră), în 1889 s-au născut 69 copii și au murit 38 suflete.

La 21 noiembrie se sfințește noua clădire a școlii parohiale bisericești. În anul de învățământ 1887-1888 în această școală învață 35 băieți și fete.

În 1890 satul are 306 curți cu 312 familii și 1.196 suflete (659 bărbați și 537 femei. Se urmărește natalitatea și mortalitatea pe sexe. Astfel, în acest an se nasc 31 prunci de sex masculin și 29 de sex feminin (60 suflete) și au decedat 18 bărbați și 15 femei. Raportul sporit de sex masculin se păstrează la ambii indicatori. La fel și în 1892, când se nasc 71 copii (42 băieți și 29 fetițe) și mor 52 oameni (27 bărbați și 25 femei), satul numărând 1.446 locuitori.

Secolul XX vine cu știri de aceeași factură: epidemii, secete, împrumuturi, datorii. Preotul Semion Ștefîrță devine membru al secției Soroca a consiliului învățământului parohial, e decorat cu Crucea cu diamante. Moșierul Vartic devine foarte bogat. Se dezvoltă intens viticultura. Cușmirca e ortografiată ba Coșmirca, ba Cușnirca, ba Coșnirca. Zamfir Arbore consideră că românește e Cușnirca, iar rusește - Coșmirca. El mai scrie în „Dicționarul ...” său: „...sat mare, în județul Soroca, volostea Vad-Rașcov, la Sud de Valea Cuhureștilor. Are 302 case, cu o populație de 2.687 suflete, biserică, școală elementară rusă, 6 mori de vânt, 190 cai, 310 vite mari”.

Răzeșii aveau pretenții la 600 desetine din moșia decedatului Vartic și făceau tărăboi, dar unitatea militară, sosită la 1 august 1905, după ce se răfuisese crunt cu țăranii din Olișcani, I-a liniștit repede.

O donație frumoasă în folosul bisericii au făcut Simion Tihonov, Ion Rusu, Ioan Siminel și Sofia Cravcenco, care au pus bani mână de la mână și au cumpărat câteva rechizite bisericești.

În 1910 apar toate Cușmircile: cea de Jos cu 103 case, 746 locuitori, 634 desetine de nadeluri și 185 desetine de pământ propriu; cea de Mijloc, cu 135 case, 709 locuitori și 30 desetine de pământ propriu; cea de Sus cu 46 case, 449 locuitori și 224 desetine de pământ propriu. Apoi iar dispar. În 1912 începe construcția noii școli. În 1916 Cușmirca e vizitată de arhipăstorul Anastasie, arhiepiscopul

Chișinăului și Hotinului, care a oficiat și o sfântă liturghie. Preot paroh era Vucol Svetlov, absolvent al Seminarului Teologic, iar cântăreț - Andrei Siminel.

Dicționarul statistic al Basarabiei despre Cușmirca: 310 case, 1.150 bărbați, 1.325 femei, o moară de vânt, 2 școli primare, 4 cârciumi, agent sanitar, biserică.

La 10 noiembrie 1940 satul întrunea 2.602 locuitori, inclusiv 2.520 moldoveni, iar în vara anului următor - 570 clădiri cu 2.626 locuitori.

Războiul, deportările și foametea teribilă din 1946-1947, desigur, și-au pus o amprentă defavorabilă asupra situației demografice și sociale a satului. Astfel, la 1 august 1949 în sat se înregistrează numai 2.525 locuitori, inclusiv 2.497 moldoveni ș.a. Dar satul începe să-și revină și în 1971 deja aveau 3.075 locuitori.

Recensământurile oficiale din 1979 și 1989 fixează următoarea situație în Cușmirca: 2.801 oameni (1.333 bărbați și 1.468 femei) și, respectiv, 2.453 oameni (1.142 bărbați și 1.311 femei). scăderea populației continuă și mai departe.

Kolhozul „50 let Octebrea” („50 ani ai lui Octombrie”) o pornește greu de tot, dar nici mai departe nu-și înscrie performanțe prea deosebite. Oricum, în anii 50-70 în sat se construiesc multe obiecte de menire social-culturală și economică, majoritatea cărora le servesc oamenilor și în secolul XXI.

O personalitate din satul Cușmirca este Boris Matienco.

Cotă funciară pe persoană în sat este de circa 2,0 ha.

Infrastructură. Satul Cușmirca este amplasat în apropiere de drumul regional G-40, care conectează cu satele vecine, centrul raional și capitala. În general infrastructura rutieră este foarte favorabilă, și poate deschide premise de dezvoltare economică, îndeosebi prin dezvoltarea activităților agricole, comerciale ș.a. Un loc aparte îi revine sectorului turistic, tocmai prin infrastructura rutieră bine dezvoltată.

Satul nu dispune de rețele de apeduct.

Satul este parțial gazificat.

Drumul local central este parțial asfaltat.

Cadrul natural. Relieful satului este predominant de altitudini înalte (150 - 295 m), altitudinea medie este de 200 metri față de nivelul mării, cu o bonitate a solurilor (78%) de nivel mediu național.

Pe teritoriul satului există terenuri ocupate de ravene, dar nu există terenuri afectate de alunecări de teren, sau supuse erodării. Relieful este prielnic pentru cultivarea porumbului, și a culturilor cerealiere, tehnice.

Resursele acvatice sunt prezentate de râul Cușmirca, izvoare, fântânile alimentate de apele subterane și iazurile.

Fondul silvic local este luat sub ocrotirea statului de către “Moldsilva” cuprinde în rezervațiile sale specii de arbori ca: teiul, nucul, salcia, pinul, molidul, arțarul, mesteacănul, acacia, câț și arbuști ca măslinul auriu, măcieșul ș.a.

Podgoriile, sunt o adevărată bogăție a naturii dată de Dumnezeu unor oameni cu suflet mare precum sunt băștinașii de aici, astfel este și firesc să găsim aici, frumos înșirate, și bine gospodărite.

2.1.1. Alimentarea cu energie electrică, iluminat stradal

Pe raza satului Cușmirca, r-nul Șoldănești există rețea de linii electrice aeriene de tensiune medie și joasă. Satul este asigurat cu energie electrică de către întreprinderea FEE-Nord. Starea liniilor de distribuție este bună. Rețelele electrice au fost renovate în ultimii ani. Au fost montate corpuri de iluminate de tip LED. În prezent, sunt iluminate majoritatea străzilor. În prezent se indentifică sursele financiare pentru extinderea și renovarea iluminatului stradal.

2.1.2. Alimentarea cu apă

O sursă de aprovizionare cu apă potabilă o constituie fântânile tip mină, ale căror apă este utilizată de către localnici pentru necesitățile casnice de zi cu zi. Există un risc real și continuu ca în unele zone ale localității calitatea apei din fântâni să fie nesatisfăcătoare. În acest caz, este necesară efectuarea unei analize a calității apei, cu o marcare ulterioară a fântânilor.

Satul nu dispune de sisteme de irigare. În această direcție urmează de demarat implementarea unor proiecte de irigație la scară mică pe unele sectoare de teren din perimetrul agricol, amplasate în imediata apropiere de lacurile din preajma satului. Construcția sistemelor de irigare vor permite sporirea productivității terenurilor, cât și asigurarea unor produse agricole de calitate.

2.1.3. Canalizare

În Satul Cușmirca nu este sistemul de canalizare, care asigură evacuarea apelor uzate din locuințe și obiectele economice și social-administrative. Accesul cetățenilor la apă și canalizare reprezintă una dintre principalele priorități ale APL.

2.1.4. Alimentarea cu gaze naturale

Sistemul de alimentare cu gaze naturale este în fază de extindere. La moment sunt realizate lucrări de construcție și montaj a gazoductelor de presiune medie și joasă, la care sunt conectate gospodăriile casnice. În pofida numeroaselor eforturi de asigurare a locuitorilor cu gaze naturale necesar uzului casnic, gospodarii realizează prepararea hranei la aragazuri aprovizionate din butelii de gaz lichefiat /electrice, precum și la cuptoare/sobe cu lemne/cărbune.

2.1.5. Alimentarea cu căldură

Ca alternativă de economisire a resurselor financiare pentru resursele energetice este utilizarea energiei solare. Una dintre soluții ar fi utilizarea panourilor solare pentru apă caldă la instituțiile de învățământ din localitate.

2.1.6. Telecomunicații

În Satul Cușmirca telefonia fixă este asigurată de către operatorul național – SA Moldtelecom. De telefonie fixă beneficiază majoritatea gospodăriilor casnice. În raza acesteia, acoperirea cu telefonie mobilă este bună. Localitatea se află în aria de acoperire a operatorilor de telefonie mobilă Orange, Moldcell și Unite. Locuitorii satului au acces la televiziunea prin cablu și Internet.

2.1.7. Rețeaua de drumuri

Satul Cușmirca este amplasat în apropiere de drumul regional G-40, care conectează cu satele vecine, centrul raional și capitala. Deplasarea populației spre centrul raional și spre capitală este asigurată zilnic de rute și de transportul de tranzit. Satul dispune de stații auto.

Rețeaua de drumuri se extinde pe o lungime totală de 24 km, o parte fiind asfaltate. Drumurile din sat sunt în stare satisfăcătoare, deși necesită reparații curente. O mare parte din drumuri au fost reparate. Pe o mare parte din drumurile centrale au fost reabilitate în ultimii ani și trotuarele. Este necesară și repararea și amenajarea a noi porțiuni de trotuare.

O infrastructură rutieră adecvată este imperativă pentru dezvoltarea economică și pentru atragerea turiștilor în zonă.

Pentru următorii ani se propune construcția și renovarea unor noi tronsoane de drumuri, ce va contribui la crearea unor comunități durabile, sprijinirea dezvoltării mediului de afaceri în regiune și

crearea locurilor de muncă; îmbunătățirea infrastructurii de acces prin asigurarea unei infrastructuri de transport.

2.1.8. Fondul locativ

Populația s. Cușmirca număra în anul 2023, 2.034 persoane și dispune de locuințe individuale particulare.

Analiza SWOT

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
<ul style="list-style-type: none"> • Instituții sociale funcționale • Existența rețelelor de electricitate funcționale în regim econom, precum și asigurarea cu agent termic a edificiilor social-culturale • Asigurarea cu iluminat stradal și intenția de a extinde sistemul pe teritoriul satului • Existența rețelelor de cablu TV și internet în localitate • Existența rețelelor de distribuție a gazelor • Existența drumu regional G-40, care asigură conexiunea cu satele vecine • Rețea de drumuri locale reabilitate și modernizate/ restul fiind în curs de execuție 	<ul style="list-style-type: none"> • Dezvoltarea insuficientă a infrastructurii sociale • Deversarea apelor reziduale menajere în locuri neamenajate, fapt ce duce la poluarea apelor (de suprafață și subterane) și solului • Starea precară a unor porțiuni de drum în unele regiuni din sat • Lipsa mijloacelor de transport adecvate și a căilor speciale de acces pentru persoanele cu handicap, în instituțiile social-cultural • Asigurarea ineficientă cu agent termic a unor edificii social-administrative
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
<ul style="list-style-type: none"> • Atragerea investițiilor externe • Existența unor programe cu finanțare nerambursabilă pentru reabilitarea termică • Renovarea drumurilor locale și amenajarea canalelor de scurgere a apelor pluviale • Extinderea rețelelor de utilități publice în tot satul • Ridicarea nivelului de trai al populației prin aducerea la un nou nivel a calității întregii infrastructuri sociale • Identificarea posibilităților de conectare a tuturor consumatorilor casnici la sistemul de apeduct și canalizare 	<ul style="list-style-type: none"> • Cadrul legislativ instabil • Costuri ridicate pentru conformarea la standardele europene de calitate • Incapacitatea financiară a locuitorilor satului de a acoperi desinestător costurile de racordare la rețelele de apeduct, gazificare ș.a.

2.2. Capacitatea instituțională

Primăria satului Cușmirca, r-nul Șoldănești se află în clădire specifică. Starea tehnică a clădirii este satisfăcătoare, deși acoperișul edificiului necesită reparații capitale. Sediul este conectat la electricitate și telecomunicații, gazoduct. Încălzirea clădirii Primăriei este asigurată la moment prin intermediul agentului termic pe bază de gaz.

Aparatul primăriei poate fi calificat drept competent cu o bogată experiență în domeniu. Din componența aparatul primăriei fac parte: primarul, secretarul Consiliului Local, inginerul cadastral, contabil, percepător fiscal, asistent social, lucrător social, polițist de sector. Toți specialiștii dispun de un stagiu de muncă de minim 1 an. Consiliul primăriei este alcătuit din 11 consilieri. Activitatea

aparaturii Primăriei este foarte bine concepută. Regulat se desfășoară ședințe de lucru ale aparatului Primăriei, unde se discută despre toate problemele și se precaută soluțiile de a le rezolva.

Satul Cușmirca este deschis către public, este prezentată activ în cadrul trusturilor media, posturilor de televiziune, radiou, presă, fapt ce sporește notorietatea comunității locale.

În condițiile actuale, când se necesită, în mod prioritar, atragerea surselor financiare externe pentru demararea proiectelor de importanță majoră pentru sat, funcționarii primăriei/consilierii urmează a fi instruiți în domeniul atragerii fondurilor externe/investițiilor, Managementului proiectelor. Primăria împreună cu consiliul local și agenții economici din teritoriu depun eforturi pentru a atrage mai multe investiții din exterior, prin colaborare strânsă cu Consiliul Raional.

Securitatea cetățenilor în cadrul satului este asigurată de șeful de sector al sectorului de poliție Cușmirca al Inspectoratului de poliție Șoldănești, Pairele Boris. Sediul poliției locale se află în incinta Primăriei. Starea criminogenă este satisfăcătoare.

În sat este amplasat Oficiul Poștal. Starea oficiului este nesatisfăcătoare, și este dotat cu utilități sociale, precum electricitatea, telecomunicații. Încălzirea Oficiului Poștal este asigurată prin intermediul sobei.

Satul Cușmirca, r-nul Șoldănești nu dispune de surse media proprii. Populația, preponderent, se informează de pe panourile informative instalate în incinta și în fața primăriei, precum și în locuri special amenajate. Cetățenii mai sunt informați prin intermediul rețelelor de socializare.

Sectorul asociativ: În satul Cușmirca există câteva organizații obștești, orientate pe susținerea și promovarea activităților sociale și economice a populației.

Pe parcurs se va impune deschiderea unor noi organizații în așa domenii ca: mediu, salubritate, protecție socială și juridică, etc

Portofoliul de proiecte realizate: Pe parcursul anilor 2019 – 2023 au fost demarate și finisate în termen mai multe proiecte.

Tabelul 2. Proiecte implementate în s. Cușmirca, r-nul Șoldănești

Nº	Denumirea proiectului	Perioada implementării	Costul total, mln. lei	Sursa de finanțare
1	Condiții bune pentru persoanele vârstnice	2019		AO Casmed
2	Tomberoare instalate un mediu curat	2022		Gal Ecouri Nistrene
3	Mentinem și dezvoltăm patrimoniul natural local	2023		Satul European
4	Satul care ne unește	2023	0,303	Satul European

Tabelul nr.3: Lista proiectelor prognozate în s. Cușmirca, r-nul Șoldănești

Nº	Denumirea proiectului	Perioada implementării	Costul total, mlei	Sursa de finanțare	Responsabili de proiect
1	Rețele de apeduct din s. Cușmirca, r-nul Șoldănești			Satul European 2	Primar
2	Încălzirea Sălii sportive				Primar
3	Reparația rețelei electrice din Sala sportivă				Primar
4	Sădirea copacilor și amenajarea scaunelor în jurul terenului de la				Primar

	Stadionul satului			
5	Clubul oamenilor creativi			Primar
6	Starea de bine în comunitatea mea			Primar

Analiza SWOT

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
<ul style="list-style-type: none"> • Aparatul primăriei este calificat, cu o bogată experiență în domeniu • Activitatea aparatului Primăriei este bine concepută și organizată, • APL dispune de calculatoare conectate la Internet • Satul are o pagină proprie • Membrii APL dețin abilități și experiență în domeniul dezvoltării proiectelor • Adunările cu localnicii sunt petrecute frecvent, în funcție de necesitate • În viziunea sătenilor, dinamica din ultimii 10 ani este pozitivă în soluționarea problemelor cu care se confruntă localitatea • Localnicii sunt gata să se implice în suportul administrației publice locale în procesul de implementare a proiectelor • Securitatea cetățenilor este asigurată de către sectorul de poliție 	<ul style="list-style-type: none"> • Nivel scăzut de implicare și informare a cetățenilor cu privire la problemele Satului și în procesul de luare a deciziilor • Societatea civilă este insuficient implicată în activitățile de ordin social a localității
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
<ul style="list-style-type: none"> • Atragerea investițiilor externe • Implicarea mai activă a tineretului în dezvoltarea Satului • Actualizarea informativă a paginii electronice a satului • Suplinirea paginilor de pe rețelele de socializare cu informații irelevante activității APL • Stabilirea unor contacte durabile și colaborarea cu localități din țările vecine în vederea soluționării unor probleme comune (proiecte, măsuri culturale, schimb de experiență) • Promovarea unei imagini pozitive a Satului • Participarea membrilor APL în cadrul proiectelor internaționale, cursuri de perfecționare • Gestionarea eficientă a bugetului local • Optimizarea activității APL 	<ul style="list-style-type: none"> • Lipsa resurselor financiare la nivel local, insuficiente pentru sprijinirea și/sau promovarea unor investiții majore • Instabilitate legislativă • Salarizare nemotivantă a persoanelor cu studii superioare și de specialitate, care activează în domeniul administrării publice; • Lipsa ONG care s-ar implica în soluționarea problemelor Satului

2.3. Economia locală

Actualmente, sunt înregistrați agenți economici, inclusiv gospodării țărănești, întreprinderi individuale, societăți cu răspundere limitată. Conform datelor Biroului de statistică activitățile economice nelicențiate sunt orientate în special pe activități de comerț, cultivarea legumelor și a cerealelor, creșterea animalelor.

Domeniul agricol fiind un domeniu prioritar, există producători agricoli, care dețin suprafețe mari de terenuri agricole.

Deși în general sectorul agricol este caracterizat printr-o rentabilitate scăzută, determinată în primul rând de poziția dominantă a culturilor cu valoare redusă în producția agricolă în detrimentul culturilor cu valoare înaltă, în sat se realizează diversificarea prin extinderea suprafețelor ocupate de livezi, prin cultivarea legumelor. În continuare majoritatea terenurilor sunt acoperite de culturi cu valoare scăzută (cum ar fi cereale, plante oleaginoase, și culturi furajere), în timp ce livezile ocupă doar o mică parte din suprafața totală a terenurilor agricole. Fiecărui locuitor al satului îi revin în medie circa 2,0 ha de teren arabil.

Deși, în general, agricultura în satul Cușmirca se axează pe culturi cu valoare redusă, urmează de atras atenția sectoarelor de producere a fructelor, pomușoarelor, nucilor și a mierii. Aceste produse au acces la piețele UE și sunt exportate cu succes nu doar în UE, dar și pe alte piețe.

Sectorul agricol este dominat de producția vegetală, sectorul zootehnic având un rol mai mic în producere. În ultimul deceniu dezvoltarea sectorului zootehnic a fost impulsionată de implementarea unui șir de proiecte investiționale. Sectorul zootehnic se confruntă cu constrângeri provocate de resursele interne, precum și presiuni dure cauzate de importul de produse de import mai ieftine. Furnizarea de furaje locale este limitată din cauza lipsei pășunilor de bună calitate, care este la rândul său, cauzată de condițiile meteorologice nefavorabile și a capacităților limitate de irigare. Pe de altă parte, costurile interne de producție relativ ridicate, productivitatea scăzută și rasele de animale

În cadrul satului sunt fermele, punct de colectare a laptelui sau abatoarele. La fel lipsesc și întreprinderile de procesare a produselor agricole.

Structura ramurală a agenților economici este diversificată, fiind încadrată mai mult în activitățile comerciale și agricultură, oferind un număr mare de locuri de muncă în localitate .

Sectorul industrial este reprezentat de câteva întreprinderi, magazine, Săli de evenimente, inclusiv o gamă largă de servicii.

Sectorul servicii este prezentat de Casa de cultură, biblioteca publică, Oficiul Medicilor de Familie, ș.a.

Economia locală oferă perspective reale pentru deschiderea întreprinderilor mici și mijlocii în domeniile comerciale. Garant al succesului este potențialul uman, infrastructura rutieră favorabilă ș.a.

Un compartiment aparte la capitolul perspective revine proiectelor de implementare a parteneriatelor publice private. Satul Cușmirca, r-nul Șoldănești, cu o populație relativ stabilă, dispune și de un însemnat potențial turistic.

Analiza SWOT

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
<ul style="list-style-type: none"> • Așezarea geografică favorabilă dezvoltării agriculturii și turismului • Infrastructura de acces favorabilă pentru dezvoltarea mediului economic • Disponibilitatea resurselor umane • Costul relativ scăzut al forței de muncă • Terenuri agricole cu o bonitate medie a solului, cu potențial existent pentru obținerea de produse agricole ecologice • Terenuri agricole preponderent consolidate • Prezența agenților economici (sere, magazine etc.) 	<ul style="list-style-type: none"> • Potențialul economic al Satului este slab valorificat în comparație cu posibilitățile de dezvoltare • Slaba valorificare a resurselor naturale și a materiilor prime din mediul rural • Lipsa specialiștilor calificați; • Resurse financiare la nivel local, insuficiente pentru susținerea /promovarea unor investiții; • Slaba implementare a sistemului de asigurare a calității producției agricole conform normelor europene
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
<ul style="list-style-type: none"> • Valorificarea potențialului legat de așezarea geografică • Atragerea investițiilor externe • Stimularea antreprenorilor locali și potențiali (sectorul agricol: frigidere industriale, linii de sortare și ambalare, prestări servicii populației, industria de producere și prelucrătoare) • Stimularea producătorilor locali prin aplicarea tehnicilor și tehnologiilor moderne • Încurajarea și dezvoltarea parteneriatelor de tip public-privat; • Atragerea turiștilor prin deschiderea zonelor de agrement, agropensiuni • Investiții directe în târguri, festivaluri, piețe tradiționale și alte manifestări tradiționale locale • Existența în raion a organizațiilor care oferă consultanță în sfera businessului. 	<ul style="list-style-type: none"> • Insuficientă informare și educare a populației pentru dezvoltarea durabilă a agriculturii, protecția mediului • Nivelul scăzut al veniturilor majorității populației • Capacitatea scăzută de atragere de investiții • Nivelul scăzut de receptivitate a populației locale la programele de finanțare • Autoritățile locale dispun de atribuții și pârghii extrem de reduse pentru susținerea financiară a micului business; • Creșterea ponderii muncii la negru, cu efecte negative asupra pieței muncii, economiei locale și asistenței sociale în perspectivă • Scăderea volumului transferurilor făcute de persoanele plecate la muncă peste hotarele țării • Rata ridicată a dobânzii la credite • Instabilitatea cadrului legislativ național • Lipsa subvenționării principalelor ramuri ale economiei din partea statului • Migrarea populației apte de muncă

2.4. Edificii sociale

2.4.1. Educație

Pe teritoriul satului activează IP Gimnaziul Cușmirca și Grădinița de copii «Peștișorul de Aur».

Starea tehnică este relativ bună, fiind efectuate în ultimii ani lucrări de reparații/renovare. Regimul de lucru este de 5 zile în săptămână.

Gimnaziul dispune de un sediu aparte, standart. La momentul actual în instituții își fac studiile 176 elevi. În instruirea educațională a elevilor activează 15 cadre didactice și 15 lucrători tehnici. Aceasta dispune de săli de clasă spațioase, bine amenajate, sală de sport, teren sportiv, cantină. Agentul termic este furnizat în perioada rece a anului de la cazangerie autonomă pe bază de gaze naturale.

La instituția de învățământ au fost petrecute lucrări de reparație, lucrări de termoizolare a pereților și a acoperișului și schimbarea tâmplăriei pe termopane, reparația capitală a sălilor de clasă, reabilitarea unei porțiuni de pavaj, dotarea cu tehnică de calcul, dotarea cu inventar sportiv.

În sat activează instituția preșcolară: Grădinița de copii «Peștișorul de Aur». Aceasta este frecventă de 60 copii. Copiii sunt educați și îngrijiți de 3 educatori și 4 lucrători auxiliari, 1 director de grădiniță, 1 lucrător muzical și sora medicală.

A fost reparat 2 săli capital. Au fost schimbate rețelele electrice și pardoselile, au fost instalate geamuri și uși noi.

Pentru a asigura un învățământ modern este nevoie de perfecționarea continuă a cadrelor didactice înnoirea continuă a materialelor didactice și dotarea cu mijloace TIC, modernizarea tehnică a sălilor de studii, precum și dezvoltarea sistemului social de atragere în sat a cadrelor didactice tinere.

2.4.2. Sănătate, asistență socială

Populația satului se deservește la IMSP OMF Cușmirca. Instituția medicală are edificiu separat, în stare satisfăcătoare și dispune de un nivel scăzut de asigurare cu aparatură și utilaj medical. Instituția medicală este electrificată, conectată la rețelele de telecomunicații, inclusiv la rețelele de utilități sociale, precum apeductul și canalizarea. Agentul termic este furnizat prin intermediul cazangeriei pe bază de gaze naturală.

IMSP OMF Cușmirca desfășoară următoarele activități: Profilactice și de promovare a sănătății, a modului sănătos de viață, Medical Curative, Medicale Speciale. Structura CS: Sala de tiraj, Cabinetul Medicului de Familie, Sala de tratament, Cabinet de imunizări.

Condițiile de activitate sunt satisfăcătoare; utilajul medical pentru activitatea instituției sunt în volum insuficient. Pentru a spori activitatea la nivelul asistenței medicale primare, în cadrul sistemului de asigurări obligatorii de asistență medicală se folosește principiul programării.

Asistența medicală este asigurată de 1 medic de familie, 5 asistente medicale și o unitate de personal de deservire. Pentru viitor se impune modernizarea serviciilor oferite și recalificarea continuă a personalului medical.

În cadrul Satului își desfășoară activitatea 1 asistent social și 1 lucrător social, care deservește grupele de persoane socialmente vulnerabile, preponderent singuratici, care necesită deservire la domiciliu. Persoanele date prestează servicii specializate persoanelor și familiilor care sunt beneficiari de asistență socială și duc evidența lor. Persoanelor socialmente vulnerabile li se acordă și ajutoare sociale, precum sunt: alocații de șomaj, indemnizații pentru motive de sănătate, compensații pentru perioada de iarnă, indemnizații de îngrijire a copiilor. De alocații speciale de stat (asistență socială, ajutoare financiare și materiale, etc.) beneficiază 48 persoane.

Satul nu dispune de un Centru de susținere a familiilor social vulnerabile.

2.4.3. Sport

Potențialul sportiv este valorificat pe măsură. În temei tânăra generație, iubește și practică sportul, iar competițiile sportive, meciurile de fotbal, volei, lupte libere sunt nelipsite din activitățile localității. În ceea ce privește domeniul sportiv, satul dispune de un stadion și o sală sportivă la gimnaziu, aflată în

stare satisfăcătoare. Pentru următorii ani se planifică diversificarea activităților sportive și petrecerea mai multor competiții locale și naționale.

Analiza SWOT

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
<ul style="list-style-type: none"> • În sat este Gimnaziu, grădiniță de copii • Instituția de învățământ a fost asigurată cu toate comunicațiile necesare • Existența unor spații de agrement pentru copii • Prezența cadrelor didactice cu experiență • În sat există oficiu poștal • Locuitorii beneficiază de servicii medicale de calitate la OMF, care a fost renovat, dispune de personal medical calificat, este dotat la nivel mediu cu aparataj tehnic • Educația medicală la nivel • Grupele de persoane social-vulnerabile sunt sub supravegherea asistentului social • Satul dispune de teren sportiv, sală de sport la Gimnaziu. 	<ul style="list-style-type: none"> • Baza tehnico-materială a instituțiilor de învățământ preșcolar și gimnazial insuficient extinsă • Satul nu dispune de un Centru comunitar de asistență socială pentru persoanele în etate sau cu probleme de ordin social • Dotarea insuficientă a centrului de sănătate • Fonduri insuficiente destinate asistenței medicale și sociale • Domeniul sportiv în cadrul Satului cu rezerve de diversificare • O parte a populației active a migrat în străinătate, copiii acestor persoane fiind lăsați în grija bunicilor sau rudelor • Lipsa dispensarului veterinar;
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
<ul style="list-style-type: none"> • Lărgirea gamei de servicii medicale prestate • Implementarea unor programe complexe de monitorizare a stării de sănătate a localnicilor • Suplinirea personalului medical rezident și permanent • Deschiderea unui centru social comunitar • Implementarea unor programe consistente de asistență socială • Crearea unui ONG axat pe probleme sociale, problemele tineretului • Construcția unui complex sportiv artificial cu terenuri de minifotbal, tenis de câmp, volei, baschet • Construcția stadion de fotbal cu gazon natural • Amenajarea sălii de forță și lupte libere 	<ul style="list-style-type: none"> • Scăderea interesului față de efectuarea studiilor în localitate • Neglijarea tradițiilor locale, odată cu trecerea timpului • Dificultăți în susținerea financiară a proiectelor de investiții cu caracter social • Resurse financiare insuficiente pentru finanțarea și co-finanțarea proiectelor sociale • Nereceptivitatea față de posibilitatea efectuării unor lucrări concrete în teritoriu prin intermediul granturilor străine și accesării fondurilor europene • Nu există persoane care să reprezinte interesele comunității în mod organizat și pe o perioadă lungă de timp • Reducerea ponderii populației active și îmbătrânirea acesteia

2.4.4. Cultură și turism

Patrimoniul cultural al satului Cușmirca, r-nul Șoldănești, constituie una din cele mai reprezentative file din moștenirea valorică a localității, menită să conserveze tradițiile și datinile băștinașe, care urmează a fi transmise generațiilor următoare.

În sat activează Casa de cultură, care este centrul vieții culturale.

Casa de Cultură își are imobilul situat în centrul satului. Aceasta și-a deschis larg ușile în a doua jumătate a sec. XX (anterior a fost un cămin cultural), însă, dacă vorbim de manifestări culturale și înainte și după inaugurarea noului imobil, acestea au fost întotdeauna prezente în viața satului.

Formații folclorice, formații de dans, cercuri dramatice, orchestre, tarafuri, cercuri artistice – sunt colective care se plasau întotdeauna pe locuri de frunte, la capitolul realizări și participări în cadrul raionului Șoldănești încă din perioada postbelică.

Conform planului de lucru și Calendarul petrecerii măsurilor culturale, locuitorii participă la toate sărbătorile naționale și religioase: concerte tematice; sărbători în cadrul satului, măsuri culturale de suflet, participă la festivalurile r-nale și după posibilități republicane; etc...

În scopul utilizării potențialului educativ al datinilor și obiceiurilor populare, conducerea localității insistă la organizarea a diferitor activități, cum ar fi șezători, serate în memoria scriitorilor și poeților, seminare pentru profesori, educatori, cu diferite genericiuri, pentru calificarea cadrelor implicate în educație.

În cadrul satului activează cu succes Biblioteca Publică. Aceasta este în stare nesatisfăcătoare, dispune de conectate la telecomunicații și internet. Regulat în afară de serviciul de bază se petrec diverse activități cu caracter cultural și educativ. La fel este necesară suplinirea fondului de carte.

Pe teritoriul satului există Monumentul Eroilor.

În sat este Biserica creștin-ortodoxă cu hramul «Sfântul Ierarh Nicolae».

Biserica creștin-ortodoxă cu hramul «Sfântul Ierarh Nicolae»

Actualmente, ea este înscrisă în registrul monumentelor istorice aflate sub protecția statului. Este o filă vie de istorie.

Pentru satul Cușmirca, turismul, în deosebi ce-l de tranzit, este un domeniu de perspectivă, care ar putea asigura creșterea economică a satului, precum și deschiderea locurilor de muncă pentru localnici și ar asigura bunăstarea lor. Premise pentru dezvoltarea turismului este interesul populației locale de a se implica în prestarea serviciilor turistice, precum și faptul că în sat sunt păstrate tradiții locale și o bucătărie locală ș.a.

Analiza SWOT

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
<ul style="list-style-type: none"> • În sat activează Casa de cultură, biblioteca, care se află în stare satisfăcătoare • Tradițiile populare bine păstrate • Existența colectivelor artistice • Potențialul cultural-turistic bine valorificat • Interes pentru turism ca potențial pentru afaceri și pentru crearea de noi locuri de muncă • Existența unei bucătării locale specifice • Existența manifestărilor cu valoare folclorică; • Pe parcursul anului se petrec activități etno-culturale, sportive și de agrement • Monumente de importanță locală • În sat există biserica creștin-ortodoxă • Cimitirul local este îngrădit și dispune de drum de acces • Satul dispune de bibliotecă publică • Așezarea geografică este favorabilă dezvoltării turismului rural și de tranzit • În sat există prestatori de servicii: sala de evenimente ș.a. 	<ul style="list-style-type: none"> • Lipsa unei strategii de dezvoltare a turismului local
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
<ul style="list-style-type: none"> • Identificarea surselor alternative de susținere financiară a activității colectivelor folclorice • Reparația acoperișului la Casa de cultură și instalarea sistemului de încălzire la bibliotecă • Amenajarea muzeului satului • Dezvoltarea și stimularea activității echipelor sportive locale existente și înființarea a noi echipe • Valorificarea potențialului local (turistic, cultural, istoric, natural) • Existența potențialului de dezvoltare a agroturismului. 	<ul style="list-style-type: none"> • Infrastructura de transport slab dezvoltată și nemodernizată poate avea ca efect ocolirea zonei turistice a satului; • Resurse financiare insuficiente pentru contribuțiile proprii la proiectele finanțate, în special în mediul rural.

2.5. Mediul ambiant

Din punct de vedere geomorfologic, teritoriul satului este situat pe Podișul Nistrului. Altitudinea teritoriului balansează între 140 și 211 m, altitudinea medie este în jur de 200 m.

Clima. Raionul Șoldănești se caracterizează printr-o climă temperat-continentală, cu ierni scurte și blânde, cu veri lungi și calde. Înălțimea neînsemnată și relieful de podiș au favorizat formarea pe acest teritoriu a unei clime specifice, cu puțină zăpadă, veri lungi, călduroase cu cantități nu prea mari de precipitații, ce cad în general sub formă de averse. Radiația solară totală variază între 85-92 kcal/cm² pe an. Temperatura medie anuală a aerului în cadrul regiunii este de +7,2°C. Temperatura medie lunară a celei mai reci luni (ianuarie) este de (-7,1°C), iar a celei mai calde luni (iulie) este de +21°C. Temperatura maximă absolută a aerului constituie +33°C, iar temperatura minimă absolută este de (-

22,0°C). Primele înghețuri se remarcă, de obicei, la jumătatea lunii octombrie, iar ultimele înghețuri la sfârșitul lunii aprilie.

Durata perioadei fără înghețuri constituie 130-145 zile. Solul începe să înghețe la sfârșitul lunii noiembrie și se dezgheață la jumătatea lunii martie. Adâncimea înghețurilor atinge 50-85 cm.

Învelișul de zăpadă apare la mijlocul lunii noiembrie și dispare în luna aprilie. Numărul zilelor cu înveliș de zăpadă variază între 30-70. Destul de frecvente sunt iernile fără zăpadă. Asupra repartiției stratului de zăpadă influențează și condițiile locale, în special relieful.

Roza vânturilor ale acestui teritoriu se caracterizează prin predominarea direcției Nord – Vest și Sud - Est. În perioada caldă a anului predomină vânturile cu direcția Nord - Vest, iar în perioada de iarnă – cele de Sud - Est. Pe teritoriu predomină vânturi slabe, în medie având viteza de 2,6-4,7 m/s.

Precipitațiile. Cantitatea anuală de precipitații este de circa 551 mm, iar numărul zilelor cu precipitații de la 1,0 mm și mai mult este de 99. Umiditatea relativă a aerului este de cca. 70,0%. Variația anuală a temperaturii și cantității de precipitații pe luni sunt de 45-48 mm (în dependență de sezon).

Umiditatea aerului are o importanță mare pentru gospodăriile agricole. Umiditatea relativă, se caracterizează prin valori medii anuale de 75-80%. Pe parcursul anului valorile umidității relative variază cu valori mai înalte în luna decembrie (84-90%) și mai mici în luna mai (60-75%). Se remarcă o frecvență înaltă a cețurilor, mai ales în perioada rece a anului, din luna octombrie până în luna martie (20-46 zile). În perioada caldă a anului, din luna aprilie până în luna septembrie, cețurile se observă mai rar, de la 2 zile la 10 zile. Regiunea respectivă se încadrează în zona cu umiditate suficientă. Cantitatea medie anuală de precipitații nu depășește 551 mm.

Apele de suprafață și apele subterane. Satul dispune de surse acvatice relative – râul Cușmirca, iazuri, fântâni de suprafață și arteziene, izvoare.

Sursele de aprovizionare cu apă sunt: primăvara, topirea zăpezii, în perioada mai – octombrie, precipitațiile și pânză freatică.

Apele freatice sunt la adâncimi diferite din care cauză au o influență diversă. În general sunt situate la adâncimea de 41-155 m. După compoziția chimică, apele freatice sunt predominant carbonato-calcice, puternic mineralizate. Conform datelor STAS, apele subterane sunt de calitate satisfăcătoare și sunt caracterizate ca fiind apă potabilă. APL se confruntă cu mai multe probleme privind întreținerea și utilizarea apelor subterane din localitate și anume: sistemele de extragere a apei sunt ineficiente cu consumuri mari de energie electrică, clima secetoasă din ultimii ani duce la consumul în creștere a apei potabile.

Satul este asigurat cu apă potabilă prin intermediul apeductului, dar și din fântânile de mină. O sursă alternativă de apă sunt și izvoarele.

Vegetația. Vegetația raionului Șoldănești este reprezentată prin păduri de foioase, pajiști, vegetație acvatică și alte formațiuni vegetale. Pădurile sunt reprezentate prin specii de foioase de tip central-european, cum ar fi stejarul, teiul, frasinul, fagul, ulmul, salcâm, carpen, alun, corn ș.a. Aceste păduri sunt dominate de specii de arbori și arbuști de esență moale, precum sunt plopul alb, plopul negru, salcia albă ș.a.

Solurile și subsolurile. Solurile sunt principala bogăție a oricărei localități. De prelucrarea și utilizarea eficientă a acestora depinde atât economia satului, raionului, cât și cea națională. Semnificativ este faptul că, calitatea solurilor din care este constituit capitalul funciar este înaltă. Circa 80% din teritoriul satului este acoperit cu soluri de cernoziom, brune și cenușii de pădure și aluviale. Bonitatea

medie a solurilor este apreciată cu 78,0 gr/ha. Analiza denotă, că majoritatea din terenurile capitalului funciar pot fi folosite în scopuri agricole oferind posibilitatea atingerii unor randamente înalte de utilizare a acestora, excepție fiind terenuri degradate. Datele analizate ne demonstrează că acest capital natural de calitate este utilizat la maximum.

Starea mediului ambiant al Satului este satisfăcătoare. Gestionarea deșeurilor presupune colectarea selectivă a deșeurilor reciclabile și valorificarea acestora. Este necesară creșterea gradului de conștientizare a populației locale despre importanța gestionării eficiente a deșeurilor, inclusiv prin reducerea volumului de deșeuri depozitate odată cu creșterea cantității materialelor reciclabile, scăderea nivelului de poluare a solului și a apelor subterane, creșterea calității vieții populației prin reducerea riscurilor de îmbolnăvire. La fel este absolut necesară plantarea unei fâșii forestiere în preajma terenurilor agricole pentru a le proteja de eroziune și alte procese naturale.

Analiza SWOT

<u>PUNCTE TARI</u>	<u>PUNCTE SLABE</u>
<ul style="list-style-type: none"> • Resurse acvatice relative – râul Cușmirca, iazuri, izvoare, prezența unui număr mare de fântâni de tip mină • Respectarea, în general, de către populație a normelor de depozitare de deșeurilor la gunoiște • Existența sistemului de colectare și transportare centralizată a deșeurilor menajere • Interesul sporit al APL în vederea îmbunătățirii stării mediului ambiant din localitate • Utilizarea redusă a pesticidelor • Existența apeductului și a sistemului de canalizare • Suprafețe împădurite 	<ul style="list-style-type: none"> • Existența gunoiștilor stihiiinice • Fântânile de mină nu sunt marcate cu plăcuțe de informare privind calitatea apei • Expunerea la hazardurile naturale sezoniere, în special la secetă și inundații • Insuficienta preocupare a agenților economici în recuperarea și re folosirea ambalajelor • Solurile sunt afectate de factori de degradare precum eroziune, sărăturare;
<u>OPORTUNITĂȚI</u>	<u>AMENINȚĂRI</u>

<ul style="list-style-type: none"> • Implimentarea proiectului de colectare selectivă a deșeurilor • Amenajarea și curățarea tuturor fântânilor de tip mină • Curățirea zonelor din preajma satului • Menținerea străzilor satului într-o stare curată • Informarea populației privind necesitatea protecției mediului ambiant și utilizării raționale a resurselor naturale • Promovarea educației ecologice a tinerei generații pentru a proteja mediul și a folosi rațional resursele naturale • Creșterea interesului autorităților locale pentru promovarea de parteneriate în vederea protecției mediului; • Disponibilitatea finanțărilor proiectelor de mediu prin intermediul fondurilor europene nerambursabile. • Crearea unui ONG axat pe probleme ecologice	<ul style="list-style-type: none"> • Impactul negativ al schimbărilor climatice asupra sectorului agricol (secete, grindină) • Dificultăți în susținerea financiară a proiectelor de investiții de mediu • Sărăcia, lipsa surselor de existență sau alte necesități vitale îi constrânge pe cetățeni să încalce legea, inclusiv la capitolul tăieri ilicite. • Costuri ridicate pentru conformarea cu standardele europene de calitate în materie de mediu • Neglijarea tradițiilor locale în domeniul protecției mediului • Resurse financiare insuficiente pentru finanțarea și co-finanțarea proiectelor legate de mediu
---	--

3. PROCESUL DE ELABORARE A PLANULUI STRATEGIC DE DEZVOLTARE SOCIO-ECONOMICĂ A SATULUI CUȘMIRCA, R-NUL ȘOLDĂNEȘTI

3.1. Inițierea procesului de planificare strategică

Satul Cușmirca, r-nul Șoldănești, trebuie să-și însușească și să promoveze o viziune strategică în ceea ce privește dezvoltarea sa în viitor. Lipsa unei asemenea viziuni duce la o activitate administrativă dezorganizată, în cadrul căreia se pot rata oportunități și se pot consuma irațional resurse prețioase. Experiența internațională a arătat că proiectele și programele operaționale funcționează cel mai bine atunci când fac parte dintr-un cadru încheșat și când există o coordonare la nivel strategic.

Procesul de planificare strategică are ca scop definirea reperelor strategice de dezvoltare a Satului pe o perioadă de 5-7 ani. Etapele metodologice principale ale procesului de planificare strategică au fost următoarele: realizarea unei analize preliminare, stabilirea viziunii asupra dezvoltării strategice, analiza sectorială a domeniilor strategice principale și articularea documentului strategic propriu-zis.

Principiile care au stat la baza procesului de planificare strategică au fost:

- implicarea satului,
- transparența,
- obiectivitatea,
- coerența și
- continuitatea proceselor.

Elementul-cheie în inițierea procesului de planificare strategică este identificarea resurselor locale, care pot fi văzute ca principalele oportunități de dezvoltare pe viitor a satului.

Inițierea procesului de planificare strategică a început, după semnarea contractului de prestare a serviciilor de consultanță, urmată cu înființarea Echipei de Planificare (EP), desemnată de „Succes Consulting” SRL.

În urma dezbaterilor interne Echipa de Planificare a beneficiat de instruire din partea Institutului de Dezvoltare și Expertiză a Proiectelor (IDEP) prin facilitarea procesului de planificare. Facilitatorul a explicat importanța elaborării planului, pașii de urmat, metode și tehnici de abordare a comunităților, metode de analiză a comunității în vederea identificării necesităților pentru stabilirea domeniilor de cuprindere a strategiei pentru elaborarea Planului Strategic de Dezvoltare Socio-economică. Au fost expuse metodele de consultare a comunității: workshopuri, metoda discuției, ședință de analiză, chestionare. Membrii EP au decis să utilizeze metoda chestionarelor. Procesul de consultare a comunității, interviuarea, a durat 3 săptămâni, după care a urmat ședința de analiză și interpretare a cercetărilor efectuate.

Pentru a da rezultate, planificarea strategică trebuie însoțită de promovare la nivelul administrației publice locale a unui Management strategic integrat, la toate nivelurile, capabil să identifice și să speculeze oportunitățile apărute în beneficiul Satului.

3.2. Înființarea echipei de planificare

Echipa de planificare socio-economică a fost constituită pe baza propunerilor: IDEP, SCT și APL care au nominalizat persoanele investite cu încrederea pentru a-i reprezenta și a transmite problemele pe care aceștia le resimt și doresc a fi rezolvate în vederea îmbunătățirii vieții și dezvoltării durabile (vezi tabelul de mai jos). Membrii EP au fost selectați astfel încât să fie acoperite toate domeniile de

cuprindere a planului strategic. La înființare EP s-a ținut cont de voința fiecărui membru propus de a se implica în procesul de planificare strategică.

Tabelul 4. Componenta echipei de planificare

Nº	Numele și prenumele
1.	Calestru Iurie – expert APL, SCT, IDEP
2.	Moscalu Silvia – primar
3.	Colin Elena – secretar al Consiliului Local
4.	Sveclă Raisa – contabil
5.	Catrinici Vasile – inginer cadastral
6.	Nistor Maria - percepător fiscal
7.	Vieru Natalia - asistent social
8.	Draganiuc Vera - lucrător social
9.	Pairele Boris - polițist de sector
10.	Gafin Svetlana – consilier
11.	Rotaru Lilia – consilier
12.	Bulgac Serghei – consilier
13.	Odobescu Alexei – consilier
14.	Sveclă Alexei - consilier
15.	Coadă Alexei – consilier
16.	Colin Viorel – consilier
17.	Atamanenco Tatiana – consilier
18.	Stoian Veaceslav – consilier
19.	Titomir Silvia – consilier
20.	Șmigun Chiril - consilier
21.	- medic-șef OMF
22.	Bonca Olga - directorul Grădiniței de copii «Peștișorul de Aur»
23.	Susan Mariana – directorul IP Gimnaziul Cușmirca
24.	Postica Petru - director Casa de cultură
25.	Russu Zinaida – director Biblioteca Publică
26.	Cornos Rodica - șeful Oficiul Poștal
27.	Catan Sergiu – expert APL, SCT

3.3. Intervievarea locuitorilor

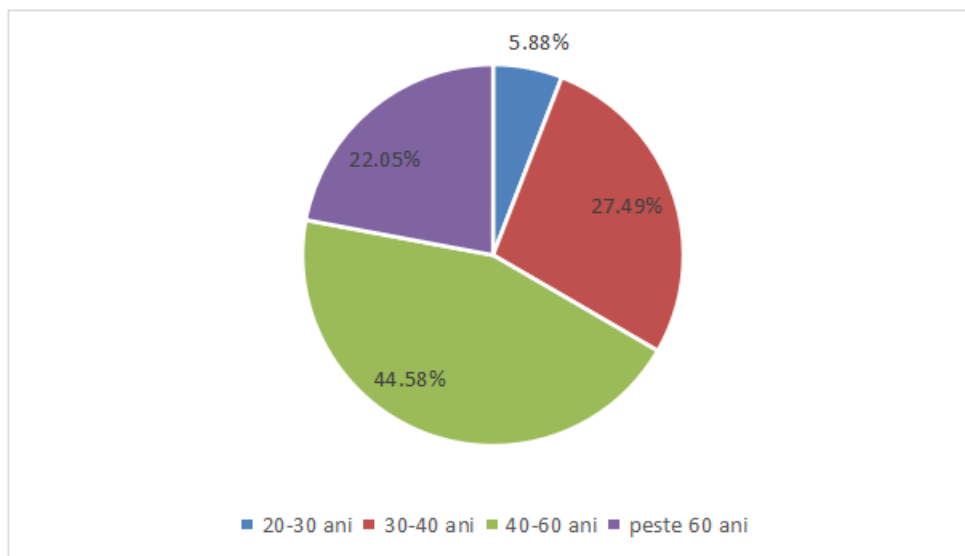
Procesul de planificare strategică a fost precedat de un sondaj sociologic de opinii, conceput de către Institutul de Dezvoltare și Expertiză a Proiectelor și realizat de Echipa de Planificare în colaborare cu Primăria Cușmirca. Au fost organizate focus grupuri, anchetări telefonice și anchetări directe a locuitorilor.

Au fost anchetate 101 persoane de diferite categorii sociale și de vârstă, inclusiv 45 bărbați și 56 femei.

În baza datelor acumulate au fost stabilite problemele de ordin economic, social și ecologic cu care se confruntă populația. În funcție de vârstă, structura eșantionului rezultat este prezentată de persoane cu vârsta cuprinsă între, 40-60 ani, urmată de categoriile de vârstă 30-40 ani, peste 60 ani și 20-30 ani.

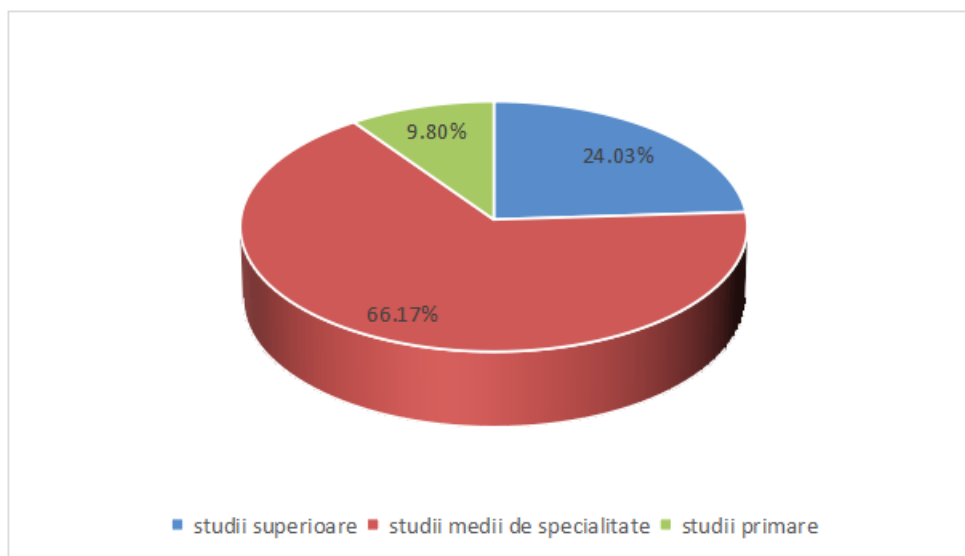
În urma prelucrării datelor chestionării au rezultat următoarele concluzii:

Structura eșantionului interviuat după vârstă

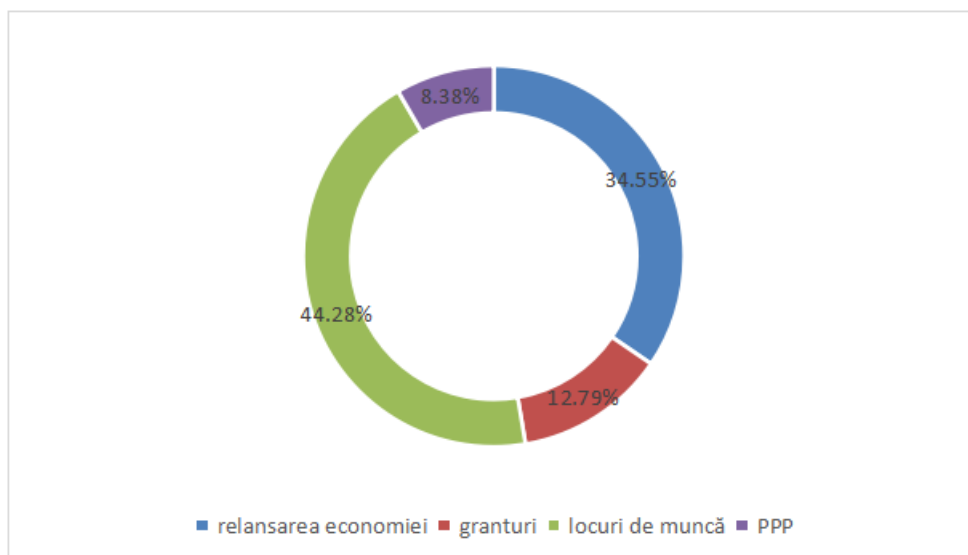
Structura eșantionului în funcție de pregătirea socială

În cadrul eșantionului sunt prezente categorii de persoane din toate nivelele de pregătire profesională, cu o predominare a respondenților cu studii medii de specialitate și superioare.

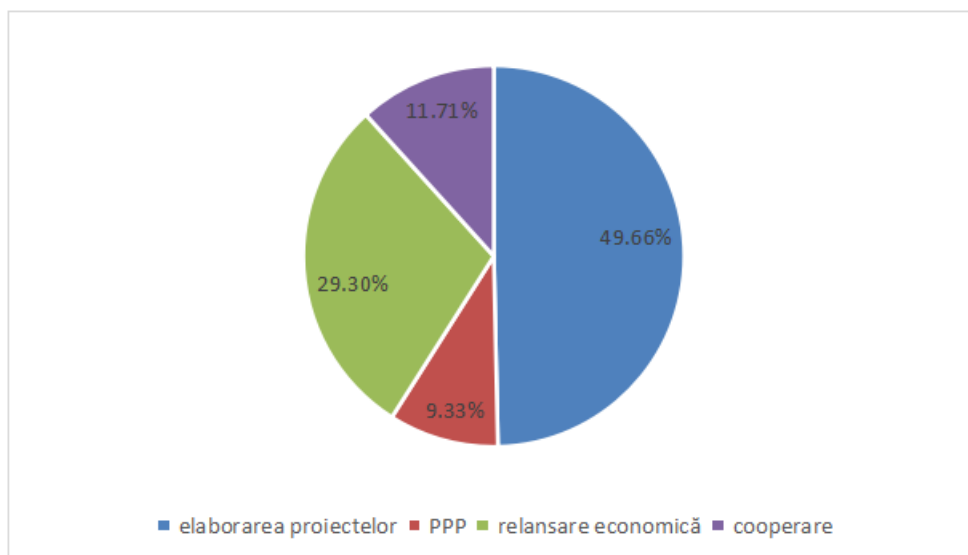
Soluția pentru atragerea fondurilor pentru APL

Se scot în evidență de către persoanele interviuate câteva soluții pentru accesarea granturilor, relansarea economică, cu predominarea deschiderii de noi locuri de muncă.

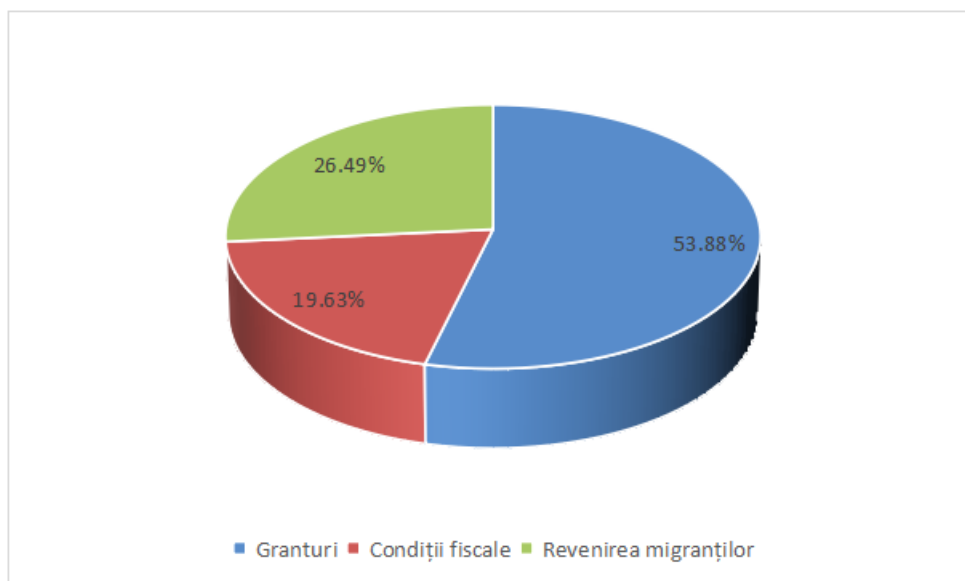
Viitorul APL-urilor

O bună parte din cei intervievați privesc cu optimism viitorul acestei instituții, prin prisma elaborării de proiecte, relansării economice și cooperării. Dispariția acestei instituții în viitorul apropiat nu este văzută de nici unul dintre respondenți.

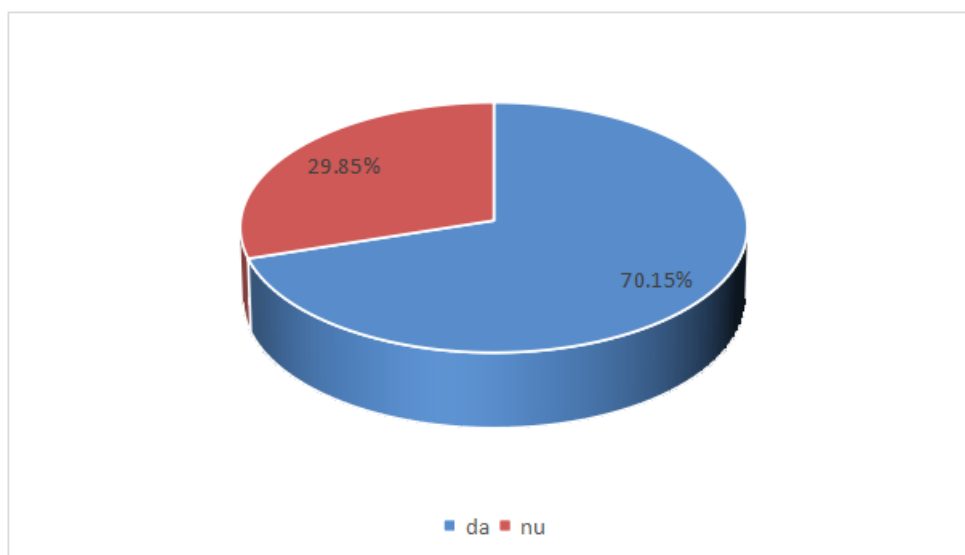
Relansarea economică a APL-urilor:

Accentul în, înviorarea economică a APL-urilor se pune primordial pe accesarea granturilor și revenirea migranților.

Coordonarea acțiunilor administrației cu localnicii

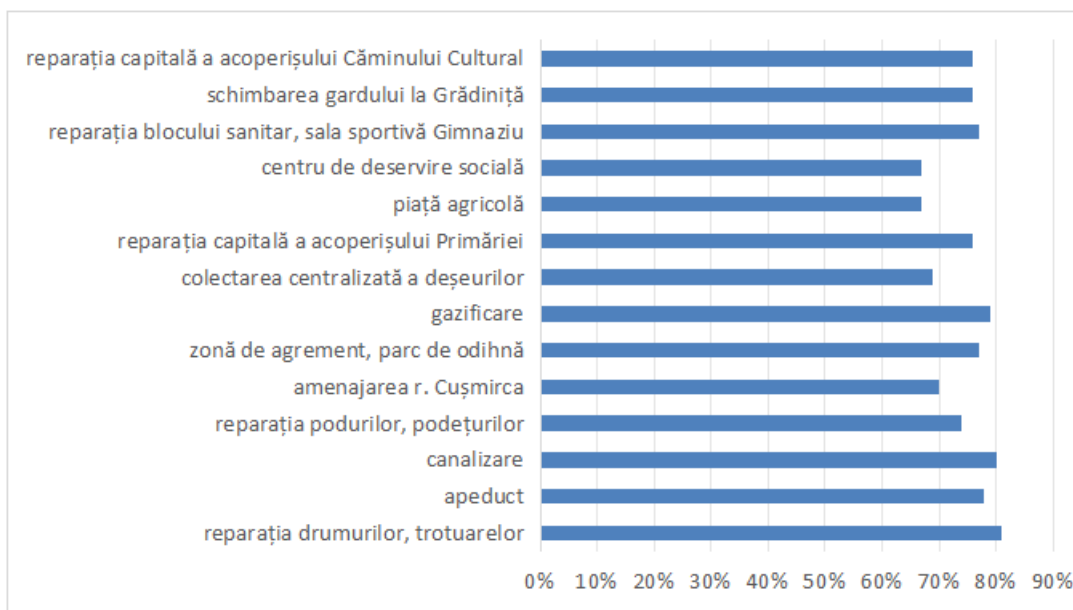
Marea majoritate a intervievaților consideră că acțiunile administrației APL sunt coordonate în prealabil cu populația satului, fapt ce denotă existența unei coeziuni strânse în APL și comunitate.

Problemele ce necesită soluționate de urgent:

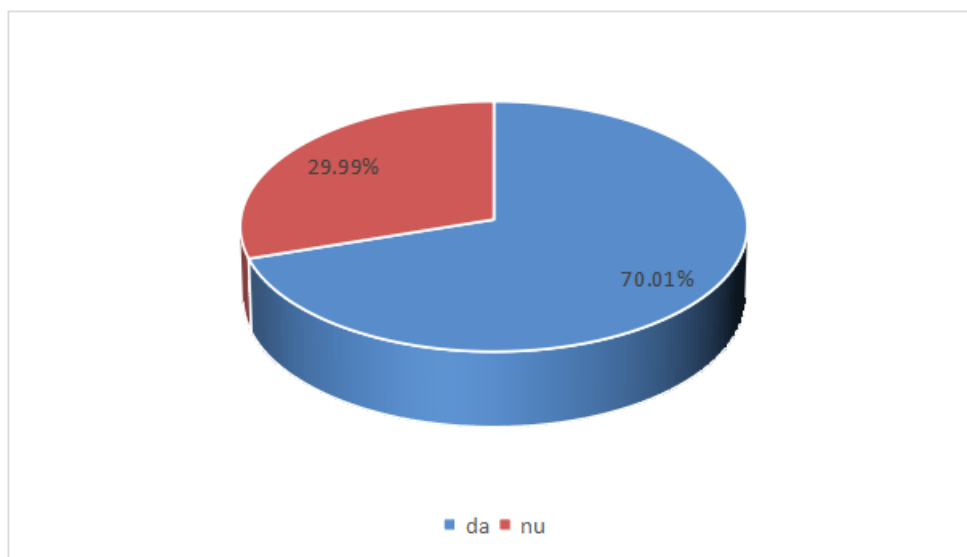
Locuitorii satului consideră prioritar de soluționat multe probleme, cele mai stringente fiind: reparația drumurilor și trotuarelor, îngrădirea cimitirului, reparația podurilor și podețurilor, apeduct, canalizare, colectarea centralizată a deșeurilor, extinderea gazificării, amenajarea parcului de odihnă din centrul satului, curățirea râului Cușmirca, canale de scurgere pluvială, reparația capitală a acoperișului și fațadei Primăriei, amenajarea pieței agricole, amenajarea azilului de bătrâni, monument de arhitectură, amenajarea locului de agrement pe malul iazului, împădurirea terenurilor degradate, imășururile, incubator de afaceri, centru de deservire socială (cizmărie, croitorie, frizerie, Grădinița de copii „Peștișorul de Aur” (asfaltarea drumului, schimbarea gardului, pavarea trotuarelor, construcția unui pavilion, reparația scăriilor de la intrare și a blocului sanitar, reparația capitală a blocului alimentară), IP Gimnaziul Cușmirca (reparația drumului de acces, pavarea trotuarelor, apeduct, canalizare, calculatoare, reparația capitală a blocului sanitar și sălii sportive, reparația cosmetică a sălii festive), Biblioteca Publică (reparații cosmetice,

schimbarea stilajelor, mobilier), Cămin cultural (reparația capitală a acoperișului și fațadei, sistem centralizat de încălzire), etc.

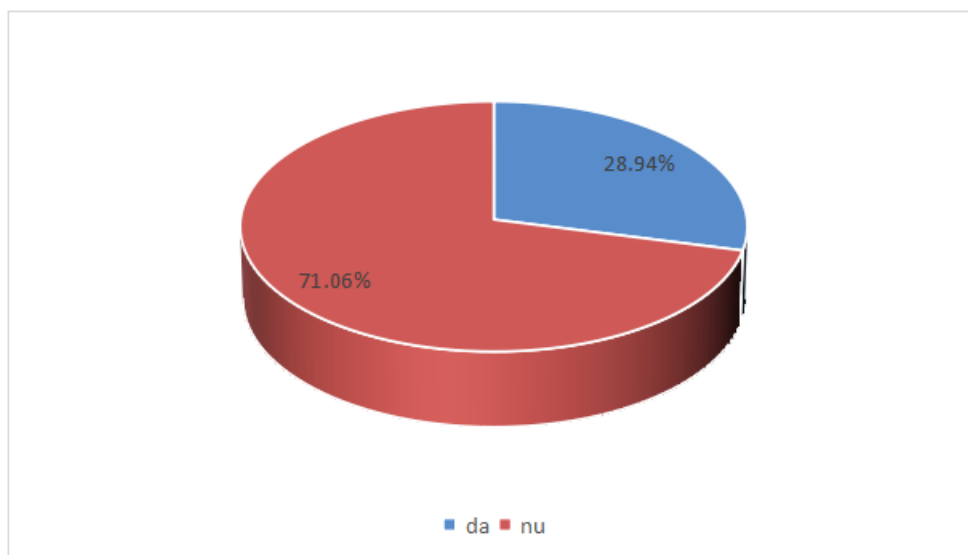
Cunoașterea planurilor de dezvoltare a localității de către localnici

Planurile de dezvoltare a localității sunt cunoscute de 70,01% din respondenți, iar cca. 1/3 din persoanele intervievate nu cunosc planurile de viitor ale APL (29,99%).

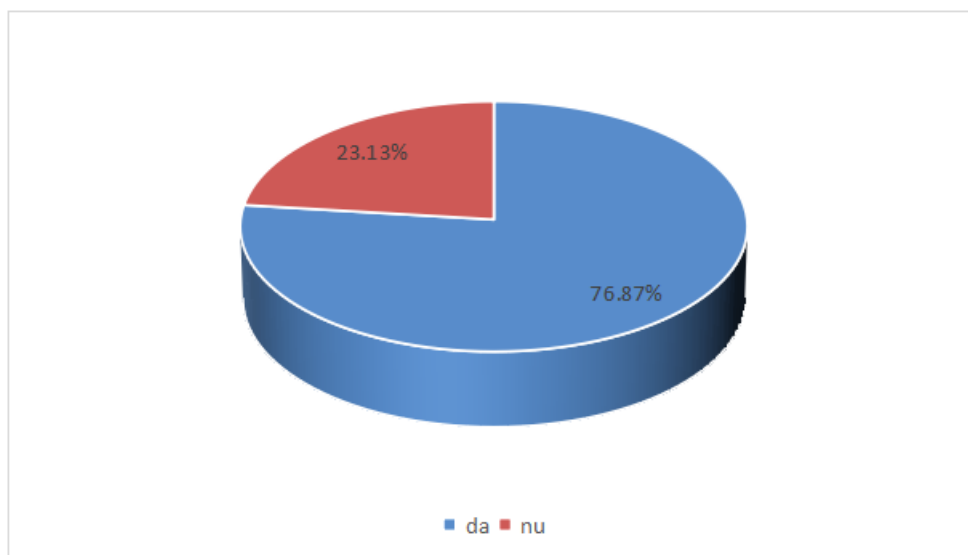
Cointeresarea locuitorilor satului în obținerea unui grant pentru lansarea în afaceri

28,94% din persoanele intervievate își manifestă interesul în obținerea unui grant pentru lansarea în domeniul afacerilor, pe când alte 71,06% nu sunt cointereseși să se dezvolte în domeniul dat.

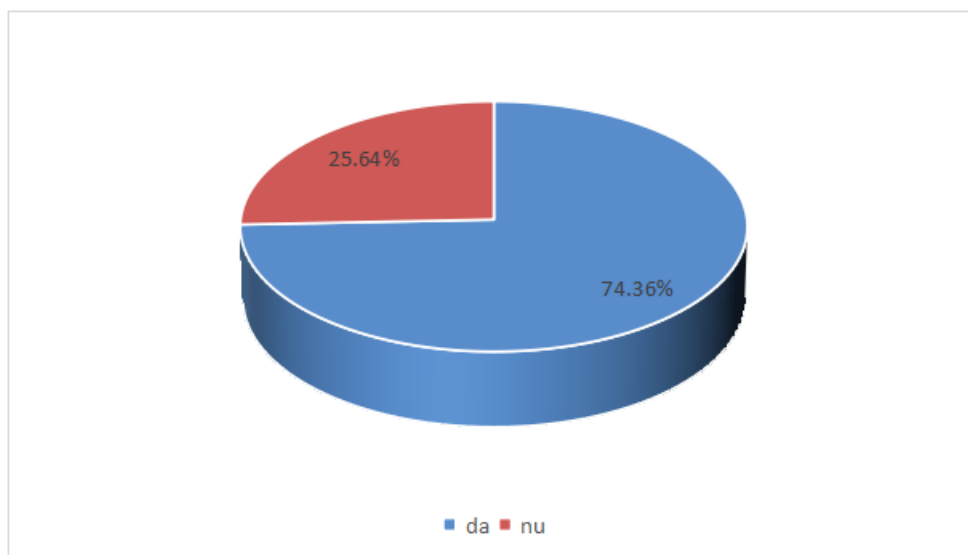
Dorința populației locale de a se implica în suportul APL pentru implementarea proiectelor

Opiniile localnicilor sunt privite pozitiv la capitolul – implicare în susținerea APL în procesul de implementare a proiectelor. Circa 80% din respondenți sunt gata să se implice în suportul administrației publice locale în procesul de implementare a proiectelor.

Dinamica soluționării problemelor în ultimii 10 ani.

În viziunea majorității din respondenți, dinamica din ultimii 10 ani este considerată ca fiind pozitivă în ceea ce privește soluționarea problemelor cu care se confruntă satul.

3.4. **Concordanța strategiilor de dezvoltare a Raionului Șoldănești cu cea locală**

La elaborarea Planul Strategic de Dezvoltare socio-economică a Satului Cușmirca, Raionul Șoldănești s-a ținut cont de prevederile din Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova 2030”, Programul Sectorial în Eficiența Energetică pentru Regiunea de Dezvoltare Nord, Strategia reformei cadrului de reglementare a activității de întreprinzător (2016-2023), Programul Regional Sectorial de Management al Deșeurilor Solide pentru Regiunea de Dezvoltare Nord, Strategia de dezvoltarea socio-economică a Raionului Șoldănești pentru anii 2021-2026 și alte documente de politici relevante.

APL a participat la toate întrunirile ce au vizat stabilirea priorităților, obiectivelor pe termen mediu și lung în vederea definirii planului strategic de acțiuni de dezvoltare socio-economică durabilă a Raionului Șoldănești. Nemijlocit, Satul Cușmirca, este identificat în programele de dezvoltare ale Raionului Șoldănești la așa compartimente precum: creșterea competitivității producției locale, diversificarea producției agricole, dezvoltarea turismului, renovarea rețelelor de drumuri locale și salubritatea teritoriului.

Avantajele concordanței Planul Strategic de Dezvoltare Socio-Economică cu strategiile sus menționate se vor materializa în posibilitatea accesării mai multor surse de finanțare pentru infrastructura publică de utilități (apă potabilă, sistemul de canalizare, infrastructura drumurilor, etc.), creșterea suportului financiar din partea donatorilor externi (BERD, BL, BEI, Comisiile UE).

4. STABILIREA OBIECTIVELOR PLANULUI STRATEGIC

La stabilirea obiectivelor strategice au servit informațiile din sondajul sociologic, analiza punctelor slabe și tari, oportunităților și riscurilor mediului extern, viziunile EP și a APL asupra viitorului Satului.

După analiza pe baza unui set de criterii și după ierarhizarea problemelor, au fost stabilite drept prioritare 6 obiective strategice și realizată Harta dezvoltării locale pentru a. 2024 – 2029.

Obiectiv Strategic 1. Implementare, dezvoltarea și eficientizarea infrastructurii publice locale

№	Programe	Acțiuni/Proiecte
1	Elaborarea și implementarea sistemului de măsuri pentru reabilitarea drumurilor, iluminatului stradal	1.1. Reparația capitală a drumurilor locale 1.2. Reparația curentă a drumurilor 1.3. Reparația drumurilor adiacente cu respectarea standardelor (după necesitate cu canalele de scurgere) 1.4. Construcția și amenajarea trotuarelor 1.5. Reparația podurilor și podețurilor 1.6. Extinderea și modernizarea (trecerea la sistemul fotovoltaic) rețelei de iluminat public
2	Extinderea rețelelor ingineresti de alimentare cu apă potabilă și canalizare	1.7. Extinderea și modernizarea sistemului de aprovizionare cu apă 1.8. Construcția sistemului de canalizare a localității 1.9. Amenajarea și întreținerea fântânilor publice din localitate în conformitate cu normativele în vigoare
3	Conectarea la rețelele ingineresti de aprovizionare cu gaze naturale	1.10. Extinderea rețelei de distribuție a gazelor naturale
4	Asigurarea cu agent termic a edificiilor sociale, diversificarea surselor energetice	1.11. Reducerea consumului de agent termic prin reabilitarea termică a clădirilor publice 1.12. Instalarea panourilor fotovoltaice la instituțiile publice
5	Dezvoltarea infrastructurii instituțiilor publice	1.13. Procurarea unui tractor multifuncțional 1.14. Instalarea camerelor de supraveghere pe traseele principale în locurile aglomerate, 1.15. Dotarea cu mobilier a instituțiilor de învățământ și a edificiilor publice

Obiectiv Strategic 2. Asigurarea condițiilor pentru crearea unor activități economice rentabile, sporind numărul locurilor de muncă

№	Programe	Acțiuni/Proiecte
1	Diversificarea și susținerea micului business	<p>2.1. Accesarea unor surse de finanțare sub formă de grant sau investiționale pentru dezvoltarea business-ului rural</p> <p>2.2. Stimularea dezvoltării sectorului servicii (<i>deservirea socială a populației: frezerie, reparația încălțămintei atelier de croitorie ș.a., ecoturism, agroturism, confecții, ș.a.</i>)</p> <p>2.3. Stimularea dezvoltării sectorului de creștere, păstrare și prelucrare a producției agricole (<i>mini-întreprinderi de procesare a producției agricole, cultura în spații protejate, acvacultura, crearea asociațiilor (holdingurilor) agricole etc.</i>)</p> <p>2.4. Atragerea investițiilor prin programele PARE 1+1 și PNAET.</p> <p>2.5. Promovarea organizării lanțului alimentar compet, inclusiv procesarea și comercializarea produselor agricole.</p> <p>2.6. Încurajarea transferului de cunoștințe, a instruirii și a inovării în business.</p> <p>2.7. Creerea unui centru de instruire pentru tineret în scopul cultivării spiritului antreprenorial în rândul tinerilor</p> <p>2.8. Amenajarea pieții agricole locale</p>
2	Dezvoltarea infrastructurii agricole	<p>2.9. Crearea lanțului complet de producere, care va finaliza cu exportul produsului finit</p> <p>2.10. Construcția sistemelor de irigare la scară mică a terenurilor agricole</p> <p>2.11. Stimularea lansării de noi afaceri în domeniul agricol și activităților conexe</p>
3	Valorificarea terenurilor agricole și a producției agricole	<p>2.12. Facilitarea procesului de consolidare a terenurilor agricole, înființarea de noi asociații agricole</p> <p>2.13. Promovarea tehnologiilor de cultivare a culturilor cu potențial înalt</p>
4	Valorificarea potențialului turistic	<p>2.14. Identificarea atracțiilor turistice din perimetrul satului.</p> <p>2.15. Elaborarea și implementarea unui plan local de măsuri în vederea dezvoltării turismului</p> <p>2.16. Dezvoltarea infrastructurii de deservire a turiștilor</p> <p>2.17. Promovarea satului ca destinație turistică</p>

Obiectiv Strategic 3. Modernizarea și eficientizarea sistemului de educație, optimizarea sistemului de sănătate și protecție socială în Satul Cușmirca, r-nul Șoldănești

№	Programe	Acțiuni/Proiecte
1	Dezvoltarea unui învățământ școlar și preșcolar local Competitiv	<p>3.1. Reînnoirea bazei tehnico-materiale a instituțiilor de învățământ în corespundere cu particularitățile de vârstă a elevilor și copiilor</p> <p>3.2. Asigurarea instituțiilor de învățământ cu tehnică de calcul</p> <p>3.3. Suplinirea fondului de carte a bibliotecilor</p> <p>3.4. Dotarea instituțiilor de învățământ cu inventar sportiv</p> <p>3.5. Stimularea unei perfecționări continue a cadrelor didactice implicate în procesul educațional</p> <p>3.6. Susținerea socială a cadrelor didactice tinere, pentru a evita exodul acestora</p>
2	Îmbunătățirea infrastructurii mediului școlar și preșcolar	<p>3.7. Reparația capitală a clădirii Gimnaziului</p> <p>3.8. Reparația capitală a sălii festive de la Gimnaziu</p> <p>3.9. Reparația capitală a sălii sportive de la Gimnaziu</p> <p>3.10. Amenajarea teritoriului Gimnaziului</p> <p>3.11. Reparații curente a sălilor de clasă la Gimnaziu</p> <p>3.12. Termoizolarea clădirii Grădiniței de copii</p> <p>3.13. Construcția sistemului antiincendiar la Grădinița de copii</p> <p>3.14. Renovarea și dotarea pavilioanelor la Grădinița de copii</p> <p>3.15. Amenajarea terenurilor instituțiilor de învățământ conform cerințelor vârstei</p>
3	Îmbunătățirea stării de sănătate a populației	<p>3.16. Întreținerea stării curente a OMF</p> <p>3.17. Dotarea OMF cu mobilierul și aparatajul necesar</p> <p>3.18. Lărgirea gamei de servicii medicale prestate la OMF</p> <p>3.19. Elaborarea și implimentarea programelor de educație sanitară pentru copii, tineri, adulți și vârstnici</p>
4	Asigurarea unui nivel de trai decent pentru grupurile social vulnerabile	<p>3.20. Deschiderea unui centru comunitar de asistență pentru persoanele în etate sau a unui azil pentru persoanele în etate</p> <p>3.21. Implementarea serviciilor socio-medicale și de socializare destinate persoanelor vulnerabile, persoanelor cu dizabilități și persoanelor în etate</p> <p>3.22. Acordarea suportului social și psihologic copiilor, părinții cărora sunt plecați peste hotare și a copiilor din familiile social vulnerabile</p> <p>3.23. Crearea unui ONG orientat pe probleme sociale</p>

Obiectiv Strategic 4. Reabilitarea, modernizarea infrastructurii culturale și de agrement, punerea în valoare a patrimoniului cultural al localității

№	Programe	Acțiuni/Proiecte
1	Dezvoltarea infrastructurii necesară pentru desfășurarea activităților culturale	<p>4.1. Reparația capitală a acoperișului Casei de cultură</p> <p>4.2. Reparația capital a sălii festive de la Casa de cultură</p> <p>4.3. Asigurarea Casei de cultură cu inventar acustic.</p> <p>4.4. Asigurarea colectivelor artistice cu costume și atributele necesare</p>
2	Dezvoltarea infrastructurii de odihnă și agrement a populației	<p>4.5. Reabilitarea și amenajarea terenului de fotbal din sat, amenajarea și reparația tribunelor</p> <p>4.6. Construcția unei anexe la stadionul de fotbal, amenajarea unui vestiar, grup sanitar, cameră de duș)</p> <p>4.7. Amenajarea unui teren de mini-fotbal în preajma terenului central</p> <p>4.8. Completarea terenurilor de joaca pentru copii cu inventarul necesar</p> <p>4.9. Organizarea taberei de odihna si agrement pentru copii in perioada de vară</p> <p>4.10. Crearea unităților de agrement și deservire a turiștilor</p>
3	Reabilitarea și punerea în valoare a patrimoniului cultural	<p>4.11. Susținerea activității colectivelor artistice de amatori</p> <p>4.12. Promovarea copiilor, tinerilor talentați prin susținerea participării lor la diferite concursuri, festivaluri la nivel național și internațional</p> <p>4.13. Menținerea și dezvoltarea continuă a activităților sportive (fotbal, volei, trântă etc.) și dotarea cu echipament sportiv necesar, transport etc.</p> <p>4.14. Crearea cercurilor pe interese</p> <p>4.15. Organizarea și petrecerea evenimentelor cultural-artistice și sportive în sat</p> <p>4.16. Încurajarea activităților meșteșugărești, artisanale</p> <p>4.17. Valorificarea patrimoniului cultural a satului prin organizarea festivalurilor, concursurilor, târgurilor ș.a.</p> <p>4.18. Identificarea și promovarea produselor tradiționale locale</p> <p>4.19. Construcția muzeului în aer liber în memoria victimelor represiunilor politice</p>

Obiectiv Strategic 5. Protecția mediului ambiant, informarea și implicarea populației în vederea utilizării raționale a resurselor naturale

№	Programe	Acțiuni/Proiecte
1	Menținerea sistemului de Management al deșeurilor în conformitate cu standardele moderne de performanță în domeniu	<p>5.1. Procurarea unei autospeciale de colectare a deșeurilor manajere</p> <p>5.2. Proiectarea și construcția platformelor de colectare selectivă a deșeurilor electronice</p> <p>5.3. Procurarea unui tocător de crengi</p> <p>5.4. Elaborarea și implementarea unui mecanism de avertizare și sancționare a persoanelor care încalcă regulile de depozitare a deșeurilor casnice</p>
2	Asigurarea unui mediu sănătos și ecologic curat	<p>5.5. Amenajarea fântânilor publice</p> <p>5.6. Organizarea zilelor ecologice (curățire, amenajare și înverzire a spațiilor publice)</p> <p>5.7. Înverzirea satului prin plantarea arborilor și arbuștilor ornamentali pe tot teritoriul (în prejma stadionului, parcului)</p> <p>5.8. Înverzirea parcul central prin sădirea arborilor decorativi și instalarea sistemului de irigare</p> <p>5.9. Plantarea pe strada centrală aleilor de copaci decorativi și trandafiri.</p> <p>5.10. Întreținerea și curățarea arborilor existenți</p> <p>5.11. Curățirea, înverzirea iazurilor și râului Cușmirca</p> <p>5.12. Împădurirea terenurilor degradate și cu pericol de eroziune</p> <p>5.13. Curățarea canalelor de scurgere a apelor pluviale</p> <p>5.14. Întreținerea și amenajare anuală a cimitirului</p>
3	Informarea și instruirea publicului în domeniul protecției mediului ambiant	<p>5.15. Informarea populației asupra riscurilor cauzate de deversarea apelor uzate în locuri neamenajate</p> <p>5.16. Marcarea fântânilor publice în funcție de indicii de calitate a apei (cerculețe verzi, galbene, roșii), actualizarea pașapoartelor</p> <p>5.17. Informarea populației asupra folosirii echilibrate a resurselor de apă și prevenirea poluării mediului</p> <p>5.18. Inițierea unor campanii de informare și conștientizare a publicului în vederea protecției mediului înconjurător</p> <p>5.19. Combaterea tăierilor ilicite din fondul forestier</p> <p>5.20. Implementarea programelor de educație ecologică a copiilor, tinerilor etc.</p>

Obiectiv Strategic 6. Implementarea în activitatea APL a unui sistem instituțional modern și transparent, implicarea civică în dezvoltarea Satului și în procesul decizional

№	Programe	Acțiuni/Proiecte
1	Asigurarea transparenței în activitatea APL	<p>6.1. Organizarea regulată sau periodică (<i>după caz</i>) a audierilor publice, dezbaterilor, adunărilor cu localnicii pe marginea temelor și problemelor</p> <p>6.2. Menținerea panourilor informative</p> <p>6.3. Suplinirea paginilor oficiale și ale celor de pe rețelele sociale cu informații relevante</p>
2	Dezvoltarea capacităților de atragere și planificare a resurselor financiare	<p>6.4. Organizarea de către Primărie sau participarea funcționarilor publici la cursuri de calificare în administrare publică</p> <p>6.5. Întărirea capacităților funcționarilor publici abilitați în atragerea fondurilor, investițiilor</p> <p>6.6. Instruirea personalului care are nevoie de cunoștințe adăugătoare (programe de calculator, baze de date, inginerie, etc.)</p> <p>6.7. Stabilirea unor parteneriate, înfrățiri cu satele/comunele din RM și de peste hotarele ei, în vederea soluționării unor probleme comune (măsurile culturale, schimb de experiență, proiecte transfrontaliere, etc.)</p>
3	Dezvoltarea spiritului asociativ și civic în rândul cetățenilor	<p>6.8. Instituirea "Zilei faptelor bune"</p> <p>6.9. Serbarea Hramului Satului</p> <p>6.10. Instituirea "Supravegherii de vecinătate"</p> <p>6.11. Extinderea rețelei de supraveghere video pe teritoriul satului</p> <p>6.12. Acordarea suportului pentru înființarea de ONG-uri și organizații locale (asociații de proprietari, asociații profesionale, etc.) cât și susținerea asociațiilor prezente pe teritoriul satului</p> <p>6.13. Inițierea și derularea unor acțiuni de implicare civică de genul: cea mai curată stradă, cea mai amenajată gospodărie, cea mai frumoasă fântână, etc.</p>

5. REALIZAREA PLANULUI STRATEGIC

5.1. Etape de implementare

Succesul realizării Planului Strategic de dezvoltare socio-economică a satului Cușmirca, r-nul Șoldănești depinde, în mare măsură, de participarea tuturor locuitorilor la procesul de implementare și monitorizare a acestuia, de prezența unei coaliții încheiate în societate. În procesul realizării Planului Strategic de dezvoltare socio-economică, vor fi implicați mai mulți actori, fiecare urmând un scop personal, îndeplinind rolul de implementator al acțiunilor planificate. Aceștia sunt :

1. Administrația publică locală (Consiliul Local , Primarul, Primăria)
2. Comunitatea Locală - locuitorii și instituțiile publice locale
3. Societatea civilă (ONG, femeile, tineretul, pensionarii, organizațiile confesionale și profesionale)
4. Agenții economici
5. Structuri externe (Consiliul Raional Șoldănești, Organizațiile internaționale, Guvernul).

Implementarea Planului Strategic de Dezvoltare Socio-Economică poate fi divizată convențional în 3 etape:

Adoptarea Planului Strategic de Dezvoltare. În cadrul acestei etape, Planul Strategic de Dezvoltare va fi supus dezbaterilor publice. După dezbateri, scopul căreia este ajustarea propunerilor și recomandărilor făcute, Planul Strategic de Dezvoltare Socio-Economică a satului Cușmirca, r-nul Șoldănești va fi înaintat Consiliului Local spre aprobare. După aprobarea strategiei, Primăria va coordona elaborarea planurilor de acțiuni trimestriale și anuale privind realizarea strategiei în conformitate cu Planul Strategic de Acțiuni.

Implementarea Planului Strategic de dezvoltare se va efectua prin realizarea acțiunilor, activităților, măsurilor și proiectelor concrete de implementare. Pentru fiecare acțiune, proiect vor fi stabilite obiective, planul activităților necesare, perioada de desfășurare (durata), responsabilii și partenerii care vor realiza proiectul. De asemenea, vor fi identificate/concretizate și asigurate sursele de finanțare a proiectelor propuse spre implementare.

Monitorizarea Planului Strategic de dezvoltare. În perioada de implementare responsabilii de realizarea planului de acțiuni vor raporta îndeplinirea activităților, proiectelor și atingerea obiectivelor specifice. Monitorizarea proiectelor, acțiunilor și strategiilor se va efectua prin intermediul Indicatorilor de implementare stabiliți. În cazul în care se vor identifica devieri de la Planul de acțiuni se vor iniția măsuri de corectare sau ajustare a acestui plan.

5.2. Riscuri și impedimente în procesul de implementare, metode de preîntâmpinare

Realizarea cu succes a acțiunilor propuse în Planul Strategic de Dezvoltare Socio-Economică poate fi împiedicată de prezența anumitor riscuri și impedimente de implementare. Riscurile și impedimentele aferente implementării Planului Strategic de dezvoltare pot fi divizate în două categorii: (a) interne și (b) externe.

Domeniu	Descriere
Riscuri și impedimente interne	
Managementul implementării planului strategic	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Confruntări de interese privind implementarea planului strategic ➤ Experiență insuficientă în elaborarea, promovarea și gestionarea proiectelor de dezvoltare ➤ Prevalarea intereselor personale ➤ Resurse financiare limitate ➤ Lipsa capacităților de atragere a investițiilor
Parteneriat	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Neconlucrarea autorităților publice locale cu sectorul de afaceri și comunitatea ➤ Indiferența și neimplicarea populației în susținerea activităților Satului ➤ Lipsa de experiență a structurilor societății civile și neimplicarea lor în soluționarea problemelor comunității ➤ Neimplicarea partenerilor rezidenți și nerezidenți
Dezvoltarea economică	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Lipsa interesului din partea comunității de afaceri în dezvoltarea bazei economice locale ➤ Dependența sectorului agrar de condițiile naturii ➤ Posibilitățile financiare reduse ale APL și a agenților economici pentru investiții ➤ Nivel jos de acumulare a impozitelor ➤ Capacitatea redusă de cumpărare a populației din sat
Social	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Resurse limitate pentru acordarea asistenței sociale ➤ Degradarea continuă a condițiilor de trai a populației ➤ Emigrarea forței de muncă ➤ Îmbătrânirea demografică ➤ Lipsa sprijinului comunității în renovarea obiectelor de infrastructură socială
Mediu	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Nedorința populației de a conștientiza pericolul folosirii apei poluarea supra sănătății lor ➤ Lipsa doritorilor de a presta servicii de salubritate
Riscuri și impedimente externe	
Cadrul politico-juridic	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Instabilitatea politică ➤ Contradicția și inconsecvența legislației în vigoare
Relațiile cu partenerii Externi	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Lipsa conlucrării cu autoritățile publice raionale și centrale ➤ Micșorarea cuantumului transferurilor de la bugetul raional
Starea economiei	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Potențial investițional redus ➤ Inaccesibilitatea piețelor de desfacere de peste hotare ➤ Infrastructură de afaceri nedezvoltată ➤ Risc de țară

La fel au fost identificate pericolele majore ce pot sta în fața implementării activităților planificate și posibilitățile de aplanare a acestora.

Tabelul 5. Metode de preîntâmpinare a riscurilor legate de implementarea proiectelor

Riscuri	Metode de micșorare/preîntâmpinare
Indiferența membrilor comunității	<ul style="list-style-type: none"> - organizarea adunărilor generale - organizarea audierilor publice - organizarea meselor rotunde și a ședințelor tematice - prezentarea exemplurilor de succes - desfășurarea concursurilor tematice
Insuficiența resurselor financiare	<ul style="list-style-type: none"> - participare la concursuri de proiecte - inițiative ale agenților economici prin crearea și dezvoltarea parteneriatelor - crearea ONG-lor - contribuția populației - aportul donatorilor
Lipsa specialiștilor	<ul style="list-style-type: none"> - pregătirea specialiștilor - motivarea specialiștilor - colaborarea cu organizațiile specializate - colaborare cu instituțiile de învățământ - pregătirea în teritoriu
Informarea redusă a populației	<ul style="list-style-type: none"> - utilizarea mijloacelor mass-media - plasarea avizelor - organizarea adunărilor, seminarelor - publicarea buletinelor informative - plasarea informațiilor pe pagina electronică a localității - montarea panourilor de informare
Migrarea populației	<ul style="list-style-type: none"> - crearea noilor locuri de muncă - îmbunătățirea sferei sociale
Instabilitate politică	<ul style="list-style-type: none"> - informare privind programele politice - colaborare cu partidele politice - prezentarea propunerilor în cadrul întrunirilor

6. MONITORIZAREA PLANULUI STRATEGIC

6.1. Cadrul instituțional de monitorizare

Procesul de monitorizare a strategiei constă în: (a) evaluarea atingerii obiectivelor strategice și obiectivelor specifice care va fi realizată prin intermediul indicatorilor de implementare și (b) raportarea rezultatelor evaluării.

În scopul asigurării transparenței procesului de implementare, precum și a participării locuitorilor în implementarea Planului Strategic de dezvoltare socio-economică, va fi creat echipa de voluntari, în care vor intra săteni de diferite vârste, din toate părțile satului (circa 27 voluntari). Comitetul va contribui la antrenarea cât mai activă a tuturor locuitorilor în rezolvarea obiectivelor Strategiei, cât și în procesul de luare a deciziilor privind implementarea proiectelor din cadrul Planului Strategic, astfel consolidându-se societatea civilă din sat.

Atribuțiile Comitetului Sătesc vor consta în:

- 1) Planificarea și realizarea activităților de implementare în sector a Strategiei
- 2) Coordonarea activităților de implementare în sector
- 3) Stabilirea legăturii directe între sector și Comisia de Implementare.

Monitorizarea implementării planului strategiei se va efectua de Comisia pentru Implementarea Planului Strategic (în continuare CIPS). CIPS va fi creată cu statut de Comisie obștească pe lângă Consiliul Local și Primărie în componența căreia va fi asigurată reprezentarea tuturor factorilor implicați în dezvoltarea Satului, inclusiv membrii Consiliului Participativ Local:

- ✓ Consiliul local (președinții comisiilor consultative de specialitate și secretarul Consiliului)
- ✓ Primărie (Primarul, specialistul în domeniul regimului funciar și contabilul)
- ✓ Comunitatea oamenilor de afaceri (directorii sau reprezentanții principalilor structuri economice din localitate)
- ✓ Instituțiile educaționale (directorul Gimnaziului, Grădiniței de copii)
- ✓ Organizațiile non-guvernamentale (reprezentanți ai ONG-urilor ce activează în localitate).

În implementarea strategiei responsabilitățile de bază ale CIPS vor fi:

- Planificarea implementării acțiunilor
- Elaborarea și promovarea adoptării deciziilor privind acțiunile de implementare
- Coordonarea activităților de implementarea acțiunilor și proiectelor de dezvoltare
- Coordonarea activităților de atragere a surselor financiare alternative în scopul realizării problemelor identificate
- Monitorizarea implementării planului de acțiuni
- Elaborarea rapoartelor și prezentarea lor către Consiliul Local
- Acordarea asistenței tehnice și consultative în toate domeniile
- Elaborarea și dezbaterile proiectelor prioritare de dezvoltare
- Analiza deciziilor privind diverse probleme ale Satului
- Elaborarea și inițierea modificărilor în planul strategic

CIPS își va desfășura activitatea în ședințe care se vor desfășura cel puțin o dată în lună.

Un rol important în procesul de implementare a Planului Strategic îl are Consiliul Local, care se va ocupa nemijlocit de monitorizarea și evaluarea procesului de implementare a Planului Strategic de dezvoltare socio-economică a satului Cușmirca, r-nul Șoldănești. Competențele Consiliului Local se vor axa pe :

- Coordonarea activităților de antrenare a populației în acțiunile de realizare a proiectelor

- Promovarea dialogului permanent cu locuitorii, asigurarea transparenței în activitatea APL
- Încurajarea Voluntarilor în diverse activități publice
- Stimularea și coordonarea conlucrării actorilor comunității în realizarea obiectivelor comune ale Strategiei
- Parteneriatul cu APL, ONG, agenții economici în cea ce privește implementarea, monitorizarea și evaluarea Planului Strategic de dezvoltare socio-economică.

6.2. Raportarea și indicatorii de monitorizare

Raportarea implementării strategiei se va efectua prin elaborarea și prezentarea de către responsabilii de implementare a rapoartelor trimestriale către CIPS privind realizarea planului de acțiuni și a obiectivelor specifice. Anual CIPS va prezenta Consiliului Local raportul de evaluare a implementării Planului Strategic.

Evaluarea implementării Planului Strategic se va efectua prin analiza indicatorilor de performanță. Pentru fiecare acțiune planificată sunt stabiliți anumiți indicatori de implementare care vor fi monitorizați. În baza informațiilor furnizate de la responsabilii de implementare, beneficiari sau instituții specializate se vor stabili nivelul și gradul de implementare a acțiunilor și atingere a obiectivelor fixate.

Obiectiv Strategic 1. Implementare, dezvoltarea și eficientizarea infrastructurii publice locale		
Nr	Program	Indicatori de monitorizare
1	Elaborarea și implementarea sistemului de măsuri pentru reabilitarea drumurilor, iluminatului stradal	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Program de reabilitare a drumurilor locale elaborat și aprobat ▪ Nr/km de drumuri locale renovate în <i>variantă asfaltată</i> și a celor renovate în alte variante ▪ Nr/km de drumuri cu trotuar pavat ▪ Lungimea canalelor de scurgere a apelor pluviale amenajate ▪ Program de iluminare stradală a drumurilor elaborat și aprobat ▪ Nr de piloni electrici noi montați ▪ Stațiile electrice de transformare renovate ▪ Nr de piloni cu felinare economice dați în exploatare în termenii planificați ▪ Nr/km de drumuri agricole întreținute /amenajate
2	Extinderea rețelelor ingineresti de alimentare cu apă potabilă și canalizare	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Program elaborat de creare a rețelei ingineresti de canalizare ▪ Implementarea și darea în exploatare în termenii planificați a rețelei ingineresti de canalizare ▪ Lungimea totală a rețelei de canalizare dată în exploatare ▪ Nr de gospodării conectați la canalizare ▪ Nr de edificii sociale conectate la canalizare ▪ Gradul de racordare la apeduct și canalizare a caselor de locuit ▪ Program elaborat de extindere a rețelei ingineresti de apeduct ▪ Implementarea și darea în exploatare în termenii planificați a rețelei extinse de apeduct ▪ Lungimea totală a rețelei de distribuție a apei ▪ Numărul de gospodării conectate la rețeaua de apeduct ▪ Volumul mediu de apă potabilă furnizată unui locuitor pe lună ▪ Nr de măsuri întreprinse în vederea construcției și eficientizării funcționării stației de tratare a apei ▪ Apa din fântânile arteziene/de tip mină îmbunătățită
3	Extinderea rețelelor ingineresti de aprovizionare cu gaze naturale	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Măsuri întreprinse în vederea extindere a rețelei de gazificare ▪ Nr de gospodării conectate la rețeaua de gaze naturale în urma implementării proiectului de gazificare ▪ Gradul de racordare la rețeaua de gaze naturale a caselor de locuit noi conectate la rețea ▪ Lungimea totală a rețelei de distribuție a gazelor naturale prin sat ▪ Volumul mediu lunar de gaze naturale furnizat unei gospodării

4	Asigurarea cu agent termic a edificiilor sociale, diversificarea surselor energetice	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Măsurile întreprinse în vederea asigurării instituțiilor social administrative cu apă caldă ca urmare a instalării panourilor solare ▪ Nr de instituții asigurate cu apă caldă ca urmare a instalării panourilor solare ▪ Economia de mijloace financiare a instituțiilor ce au diversificat sursele energetice de asigurare cu agent termic ▪ Numărul de baterii solare instalate ▪ Nr de instituții asigurate cu apă caldă ca urmare a instalării panourilor solare ▪ Proiect de reabilitare termică a edificiilor publice
---	---	--

Obiectiv Strategic 2. Asigurarea condițiilor pentru crearea unor activități economice rentabile, sporind totodată numărul locurilor de muncă în localitate		
№	Program	Indicatori de monitorizare
1	Diversificarea și susținerea micului business	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Nr de programe și proiecte accesate ▪ Nr de surse de finanțare externe atrase ▪ Sumele de finanțare externe atrase în programele accesate ▪ Diversificarea activităților economice ▪ Volumul investițiilor în sectorul de producere ▪ Nr de întreprinderi noi-create ▪ Nr de activități meșteșugărești și artizanale lansate ▪ Nr locurilor de muncă noi create ▪ Nr de parteneriate stabilite, contracte semnate ▪ Volumul produselor și mărfurilor comercializate ▪ Volumul investițiilor în sectorul servicii
2	Dezvoltarea infrastructurii agricole	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Nr târgurilor și expozițiilor vizitate ▪ Nr unităților tehnice procurate ▪ Nr de tehnici și tehnologii moderne aplicate în agricultura Satului ▪ Km de apeduct pentru irigare construiți și dați în exploatare ▪ Suprafața terenurilor irigate
3	Valorificarea terenurilor agricole și a producției agro-alimentare	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Nr de asociații agricole noi-înființate ▪ Nr de întreprinderi noi-create în sfera agricolă ▪ Creșterea procentului de consolidare a terenurilor agricole pe întreaga localitate ▪ Nr punctelor de colectare și achiziționare a producției agricole create și funcționale ▪ Crearea pieții agroalimentare în sat ▪ Creșterea cantității producției agroalimentare locale comercializate ▪ Nr programelor de care au beneficiat producătorii agricoli
4	Valorificarea potențialului turistic	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Plan local de măsuri de dezvoltare a turismului elaborat și aprobat ▪ Nr de agropensiuni, unități de cazare, deschise și funcționale ▪ Nr locuri de muncă noi deschise ca urmare a lansării activității turistice în sat ▪ Nr mediu de turiști ce vizitează Satul ▪ Venitul obținut de către APL și agenții economici/populație ca urmare a lansării activității turistice în sat

Obiectiv Strategic 3. Modernizarea și eficientizarea sistemului de educație, optimizarea sistemului de sănătate și protecție socială a Satului Cușmirca, r-nul Șoldănești		
№	Program	Indicatori de monitorizare
1	Dezvoltarea unui învățământ școlar și preșcolar local competitiv	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Nr de săli amenajate și dotate cu mobilierul, echipamentul și utilajul necesar ▪ Nr de unități de tehnică de calcul, mobilier, utilaj procurate ▪ Nr de materiale didactice achiziționate, necesare desfășurării procesului instructiv-educativ ▪ Nr de cărți care satisfac necesitățile curriculumului școlar achiziționate. ▪ Procentul de cărți în raport cu numărul necesar pentru acoperirea necesităților curriculare ▪ Nr de programe lansate spre diminuarea migrării cadrelor didactice ▪ Nr de cadre didactice stabile
2	Îmbunătățirea infrastructurii destinate copiilor	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Teren de joacă amenajat conform normelor de securitate și necesităților copiilor ▪ Număr de elemente de joacă pentru copii amenajate pe teritoriul terenului de joacă ▪ Numărul sălilor de studii asigurate cu iluminat artificial ▪ Starea tehnică bună la început de an școlar a instituțiilor de învățământ școlar /preșcolar
3	Îmbunătățirea stării de sănătate a populației	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Numărul de utilaj și echipament medical achiziționat în cadrul CS ▪ Nivelul de eficiență a utilizării noului echipament medical procurat ▪ Calitatea și activitatea personalului medical rezident și permanent ▪ Nr serviciilor medicale noi prestate locuitorilor la CS ▪ Nr de pacienți ce au beneficiat timp de 1 an de servicii medicale prestate la centrul de sănătate din localitate ▪ Nr de programe de educație sanitară pentru copii, tineri, adulți și vârstnici implementate
4	Asigurarea unui nivel de trai decent pentru grupurile social vulnerabile	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Nr și tipul serviciilor lansate pentru păturile social vulnerabile și familiile tinere ▪ Nr familiilor tinere și a persoanelor social-vulnerabile beneficiare de serviciile lansate după implementarea programelor de susținere ▪ Crearea și funcționarea ONG axat pe probleme sociale

Obiectiv Strategic 4. Reabilitarea, modernizarea infrastructurii culturale și de agrement, punerea în valoare a patrimoniului cultural al localității		
№	Programe	Indicatori de monitorizare
1	Dezvoltarea infrastructurii necesară pentru desfășurarea activităților culturale	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Proiectarea și darea în exploatarea a localului pentru festivități și agrement ▪ Nr de servicii prestate în incinta sălii de festivități și agrement ▪ Nr anual de beneficiari ai serviciilor Centrului pentru copii și tineret ▪ Nr de manifestări petrecute în incinta sălii de agrement ▪ Venitul mediu anual încasat din activitatea sălii de festivități ▪ Transformarea vechii grădinițe în Centru pentru tineret ▪ Inventarul echipamentului tehnic nou achiziționat pentru școala de arte ▪ Inventarul și costumația nouă achiziționată pentru colectivele artistice din sat ▪ Nr de evenimente culturale la care au participat colectivele artistice din sat ▪ Nr de manifestații culturale organizate în sat.
2	Renovarea și modernizarea bibliotecii locale	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Baza tehnico-materială a bibliotecii publice reînnoită ▪ Nr de cărți achiziționate/donate ▪ Nr de servicii noi lansate în incinta bibliotecii ▪ Nr de cititori
3	Dezvoltarea infrastructurii de odihnă și agrement a populației	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Nr mediu de persoane ce practică sportul pe stadionul sportiv ▪ Elaborarea proiectului și realizarea unui Parc public ▪ Număr de persoane care își petrec timpul în zona de agrement amenajată ▪ Proiect elaborat de amenajarea a unui teren de joacă pentru copii ▪ Darea în exploatare în termenii planificați a terenului de joacă pentru copii în localitate ▪ Crearea zonei de agrement în preajma lacului
4	Reabilitarea și punerea în valoare a patrimoniului cultural	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Numărul de instrumente, aparataje, costumații achiziționate pentru buna funcționare a colectivelor artistice ▪ Numărul cercurilor de creație sau echipe sportive înființate în perioada de planificare ▪ Nr evenimentelor cultural-artistice și sportive petrecute anual în cadrul Satului ▪ Măsurile întreprinse în vederea deschiderii muzeului Satului ▪ Deschiderea în termenii planificați a muzeului Satului ▪ Nr de exponate expuse în muzeu ▪ Nr de vizitatori ai muzeului Satului-localnici, străini ▪ Nr de activități meșteșugărești și artizanale practicate ▪ Numărul de măsuri întreprinse în vederea lansării brandului local ▪ Numărul de activități de promovare a brandului local

Obiectiv Strategic 5. Protecția mediului ambiant, informarea și implicarea populației în vederea utilizării raționale a resurselor naturale

Nr	Programe	Indicatori de monitorizare
1	Menținerea sistemului de Management al deșeurilor în conformitate cu standardele moderne de performanță în domeniu	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Nr de intervenții efectuate în vederea întreținerii gunoiștii autorizate ▪ Nr de platforme dotate cu tomberoane construite pe perimetrul Satului ▪ Cantitatea de deșeuri casnice evacuate și depozitate la gunoiștea autorizată ▪ Regulament comunitar aprobat privind avertizarea și sancționarea persoanelor care încalcă regulile de depozitare a deșeurilor casnice ▪ Nr de persoane avertizate/sancționate lunar pe motivul încălcării regulilor de depozitare a deșeurilor casnice ▪ Nr de puncte neautorizate de colectare a deșeurilor lichidate ▪ Nr gunoiștilor neautorizate apărute după implementarea sistemului de Management al deșeurilor
2	Asigurarea unui mediu sănătos și ecologic curat	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Nr de fântâni de tip mină curățite ▪ Calitatea apei îmbunătățită din fântânile de tip mină ▪ Sistem de amenajare și îngrijire a zonelor verzi, de odihnă și agrement elaborat și aprobat ▪ Numărul de intervenții în teritoriu în vederea amenajării și îngrijirea zonelor verzi, de odihnă și agrement din sat ▪ Nr de intervenții în teritoriu în vederea curățirii, amenajării iazului și râului Cușmirca ▪ Cimitirile curățite și amenajate anual
3	Informarea și instruirea publicului în domeniul protecției mediului	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Numărul și diversitatea programelor de educație ecologică lansate și desfășurate ▪ Nr de fântâni de tip mină marcate în funcție de indicii de calitate a apei ▪ Nr de campanii de informare și conștientizare a publicului în vederea gestionării eficiente a deșeurilor desfășurate ▪ Crearea și funcționarea ONG de mediu ▪ Nr de activități desfășurate de membrii ONG

Obiectiv Strategic 6. Implementarea în activitatea APL a unui sistem instituțional modern și transparent, implicarea civică în dezvoltarea Satului și în procesul decizional

Nr	Program	Indicatori de monitorizare
1	Asigurarea transparenței în activitatea APL	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Nr de audieri publice anuale ▪ Nr de adunări cu localnicii petrecute pe perioada planificată ▪ Nr cetățenilor participanți la ședințele consiliului local, implicați în elaborarea bugetului Primăriei ▪ Nr de panouri informative amplasate pe perimetrul Satului ▪ Nr de măsuri întreprinse în vederea creării și funcționalității paginii Web a Satului ▪ Nr de accesări a paginii Web ▪ Nr. și frecvența postărilor ▪ Nr de legături externe a paginii Web
2	Dezvoltarea capacităților de atragere și planificare a resurselor financiare	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Nr de funcționari participanți la instruirile de planificare strategică și elaborarea cererilor de finanțare, etc. ▪ Nr de funcționari care cunosc limbi de circulație internațională ▪ Nr de cereri de finanțare elaborate și înaintate spre finanțare ▪ Nr de investiții atrase în comunitate ▪ Nr de cetățeni implicați în atragerea resurselor externe ▪ Procentul de computerizare și utilizare a tehnicii de calcul în activitatea APL
3	Dezvoltarea spiritului asociativ și civic în rândul cetățenilor	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Nr de ONG-uri și organizații locale (asociații de proprietari, asociații profesionale, etc.) înființate ▪ Nr de persoane din sat implicate în activitatea ONG-urilor și organizațiilor locale ▪ Nr acțiunilor de implicare civică organizate pe parcursul anului ▪ Nr persoanelor implicate în acțiunile civice organizate
4	Dezvoltarea infrastructurii APL	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Suprafața extinsă ▪ Nr de persoane angajate ▪ Nr de persoane deservite

7. PLANUL DE ACȚIUNI, TERMENI ȘI RĂSPUNZĂTORI

Considerații generale.

Planul Acțiune (PA) este un instrument de planificare și implementare și conține un set de politici pe domenii de activitate ce se vor aplica într-un termen determinat în scopul realizării obiectivelor generale fixate într-o strategie.

Periodic, PA va fi revizuit, astfel încât obiectivele fixate să țină cont de evoluția macroeconomică la nivel național, starea economiei la nivel regional și local, precum și de opiniile comunității locale cu privire la implementarea lui. Cu cât revizuirea se face la intervale mai scurte, cu atât marja de eroare în privința evaluării resurselor la un proiect este mai mică, având în vedere că, pe măsură ce se înaintează în timp, variabilele economice ce trebuie luate în calcul la o prognoză economică se multiplică.

Planul de Acțiune pentru implementarea Planului Strategic de dezvoltare socio-economică a satului Cușmirca, r-nul Șoldănești, reprezintă un pachet de măsuri și proiecte necesare schimbării comunității locale pentru atingerea unor parametri specifici societății moderne, astfel ca durabilitatea sa devină punctul forte al acesteia.

Dimensiunile dezvoltării actuale economice, sociale, de mediu și tehnologice ale satului Cușmirca, r-nul Șoldănești au fost analizate în cadrul procesului de analiză-diagnostic din cadrul Planului Strategic de Dezvoltare, iar obiectivele strategice au fost creionate, fixându-se câteva repere ca referințe pentru dezvoltările ulterioare.

Scopul Planului de Acțiune îl reprezintă prezentarea principalelor acțiuni și proiecte necesare fazei de planificare și implementare a dezvoltării economico – sociale, astfel încât procesul să poată fi evaluat continuu prin indicatorii selecționați ca relevanți pentru satul Cușmirca, r-nul Șoldănești.

Obiectiv Strategic 1. Implementarea, dezvoltarea și eficientizarea infrastructurii publice locale

№	Programe	Acțiuni/Proiecte	Perioada de implementare	Cost Total, lei	Sursa potențială de finanțare/parteneri	Responsabil
1	Elaborarea și implementarea sistemului de măsuri pentru reabilitarea drumurilor, iluminatului stradal	1.1. Reparația capitală a drumurilor locale	2024 – 2029	Se identifică	APL, FR, finanțare externă	Primar, CL, Grup de lucru
		1.2. Reparația curentă a drumurilor	2024 – 2029	Se identifică	Fondul Rutier, APL, surse externe	Primar, CL, Grup de lucru
		1.3. Reparația drumurilor adiacente cu respectarea standardelor (după necesitate cu canalele de scurgere)	2024-2029	Se identifică	BL, BR, Fondul Rutier Național, alte surse	Primar, CL, Grup de lucru
		1.4. Construcția și amenajarea trotuarelor	2024-2029	Se identifică	BL, BR, Fondul Rutier Național, alte surse	Primar, CL, Grup de lucru
		1.5. Reparația podurilor și podețurilor	2024-2029	Se identifică	BL, BR, Fondul Rutier Național, alte surse	Primar, CL, Grup de lucru
		1.6. Extinderea și modernizarea (trecerea la sistemul fotovoltaic) rețelei de iluminat public	2024-2029		BL, BR, Fondul de Eficiență Energetică, beneficiarii, alte surse,	Primar, CL, Grup de lucru
2	Extinderea rețelelor ingineresti de alimentare cu apă potabilă și canalizare	1.7. Extinderea și modernizarea sistemului de aprovizionare cu apă	2024-2029	Se identifică	BL, BR, contribuția populației, alte surse	Primar, CL, Grup de lucru
		1.8. Construcția sistemului de canalizare	2024-2029	Se identifică	BL, BR, FEN, alte surs	Primar, CL, Grup de lucru
		1.9. Amenajarea și întreținerea fântânilor publice din localitate în conformitate cu normativele în vigoare	2024-2029	Se identifică	BL, BR, contribuția populației, alte surse	Primar, CL, Grup de lucru
3	Conectarea la rețelele ingineresti de aprovizionare cu gaze naturale	1.10. Extinderea rețelei de distribuție a gazelor naturale	2024-2029	Se identifică	Contribuția populației, BR, SA "Moldova-Gaz", alte surse	Primar, CL, Grup de lucru

4	Asigurarea cu agent termic a edificiilor sociale, diversificarea surselor energetice	1.11. Reducerea consumului de agent termic prin reabilitarea termică a clădirilor publice	2024-2029	Se identifică	BL, BR, BS, Agenția de Eficiență Energetică, Ambasadele din RM, alte surse	Primar, CL, Grup de lucru
		1.12. Instalarea panourilor fotovoltaice la instituțiile publice	2024-2029	Se identifică	BL, BR, BS, Agenția de Eficiență Energetică, Ambasadele din RM, alte surse	Primar, CL, Grup de lucru
5	Dezvoltarea infrastructurii instituțiilor publice	1.13. Procurarea unui tractor multifuncțional	2024-2029	Se identifică	BL, BR, alte surse	Primar
		1.14. Instalarea camerelor de supraveghere pe traseele principale in locurile aglomerate,	2024-2029	Se identifică	BL, BR, alte surse	Primar
		1.15. Dotarea cu mobilier a instituțiilor de învățământ și a edificiilor publice	2024-2029	Se identifică	BL, BR, alte surse	Primar

Obiectiv Strategic 2. Asigurarea condițiilor pentru crearea unor activități economice rentabile, sporind totodată numărul locurilor de muncă în localitate

№	Programe	Acțiuni/Proiecte	Perioada de implementare	Cost Total, lei	Sursa potențială de finanțare	Responsabil
1	Diversificarea micului business	2.1. Accesarea unor surse de finanțare sub formă de grant sau investiționale pentru dezvoltarea business-ului rural	2024-2029	Se identifică	Surse atrase	Primar, CL, Agenți economici
		2.2. Stimularea dezvoltării sectorului servicii (deservirea socială a populației: frezerie, reparația încălțăminteii atelier de croitorie ș.a., ecoturism, agroturism, confecții, ș.a.)	2024-2029	Se identifică	BL, agenți economici, surse atrase	Primar, CL, Persoane private
		2.3. Stimularea dezvoltării sectorului de creștere, păstrare și prelucrare a producției agricole (mini-întreprinderi de procesare a producției agricole, cultura în spații protejate, acvacultura, crearea asociațiilor (holdingurilor) agricole etc.)	2024-2029	Se identifică	BL, Agenți economici, surse atrase	Primar, CL, Persoane private
		2.4. Atragerea investițiilor prin programele PARE 1+1 și PNAET.	2024-2029	Se identifică	BL, donatori, alte surse	Primar, CL
		2.5. Promovarea organizării lanțului alimentar compet, inclusiv procesarea și comercializarea produselor agricole.	2024-2029	Se identifică	BL, donatori, agenți economici, alte surse	Primar, CL
		2.6. Încurajarea transferului de cunoștințe, a instruirii și a inovării în business.	2024-2029	Se identifică	BL, donatori, alte surse	Primar, CL
		2.7. Crearea unui centru de instruire pentru tineret în scopul cultivării spiritului antreprenorial în rândul tinerilor	2024-2029	Se identifică	Organizații de consultanță Școala	Primar, CL
		2.8. Amenajarea pieții agricole locale	2024 - 2029	Se identifică	APL, surse externe	Primar, CL

Planul Strategic de Dezvoltare Socio-economică a Satului Cușmirca, raionul Șoldănești

2	Dezvoltarea infrastructurii agricole	2.9. Crearea lanțului complet de producere, care va finaliza cu exportul produsului finit	2024-2029	Se identifică	BL, agenți economici, surse atrase	Primar, GȚ, ACSA, Lideri locali
		2.10. Construcția sistemelor de irigare la scară mică a terenurilor agricole	2024-2029	Se identifică	FIDA, FEN, FISM, alte surse	GȚ, Primar, CL, Agenți economici
		2.11. Stimularea lansării de noi afaceri în domeniul agricol și activităților conexe	2024-2029	Se identifică	BL, Proiecte surse atrase	Primar, CL, GȚ, Agenți economici
3	Valorificarea terenurilor agricole și a producției agro-alimentare	2.12. Facilitarea procesului de consolidare a terenurilor agricole, înființarea de noi asociații agricole	2024-2029	Se identifică	BL, Capital privat, surse atrase	Primar, CL, GȚ, Agenți economici
		2.13. Promovarea tehnologiilor de cultivare a culturilor cu potențial înalt	2024-2029	Se identifică	BL, Proiectul Agricultură competitivă în RM, surse atrase	Primar, CL, GȚ, Agenți economici
4	Valorificarea potențialului turistic	2.14. Identificarea atracțiilor turistice din perimetrul satului.	2024-2029	Se identifică	BL, alte surse	Primar, CL, Agenți economici
		2.15. Elaborarea și implementarea unui plan local de măsuri în vederea dezvoltării turismului	2024-2029	Se identifică	Sector de afaceri, Capital privat, alte surse	Agenți economici, CL, Primar
		2.16. Dezvoltarea infrastructurii de deservire a turiștilor	2024-2029	Se identifică	Sector de afaceri, Capital privat, alte surse	Agenți economici, CL, Primar
		2.17. Promovarea satului ca destinație turistică	2024-2029	Se identifică	BL, Sector de afaceri, alte surse	Agenți economici, CL, Primar

Obiectiv Strategic 3. Modernizarea, dezvoltarea și eficientizarea sistemului de educație, optimizarea sistemului de sănătate și protecție socială în Satul Cușmirca, r-nul Șoldănești

№	Programe	Acțiuni/Proiecte	Perioada de implementare	Cost Total, lei	Sursa potențială de finanțare	Responsabil
1	Dezvoltarea unui învățământ școlar și preșcolar local competitiv	3.1. Reînnoirea bazei tehnico-materiale a instituțiilor de învățământ în corespundere cu particularitățile de vârstă a copiilor	2024-2029	Se identifică	BL, Direcția raională Educație, surse atrase	Directorii instituțiilor locale de învățământ
		3.2. Asigurarea instituțiilor de învățământ cu tehnică de calcul	2024-2029	Se identifică	BL, surse atrase	Directorii instituțiilor locale de învățământ
		3.3. Suplinirea fondului de carte a bibliotecilor	2024-2029	Se identifică	BL, Direcția raională Educație, surse atrase	Directorii instituțiilor locale de învățământ
		3.4. Dotarea instituțiilor de învățământ cu inventar sportiv	2024-2029	Se identifică	BL, surse atrase	Directorii instituțiilor locale de învățământ
		3.5. Stimularea unei perfecționări continue a cadrelor didactice implicate în procesul educațional	2024-2029	Se identifică	BL, Direcția raională Educație, surse atrase	Directorul Bibliotecii
		3.6. Susținerea socială a cadrelor didactice tinere, pentru a evita exodul acestora	2024-2029	Se identifică	BL, MECC, surse atrase	Directorii instituțiilor locale de învățământ
2	Îmbunătățirea infrastructurii mediului școlar și preșcolar	3.7. Reparația capitală a clădirii Gimnaziului	2024-2029	Se identifică	BL, BR, FISM, surse atrase	Primarul, CL, Grup de lucru
		3.8. Reparația capitală a sălii festive de la Gimnaziu	2024-2029	Se identifică	FISM, BL, BR, alte surse	Primarul, CL, Grup de lucru
		3.9. Reparația capitală a sălii sportive de la Gimnaziu	2024-2029	Se identifică	BL, BR,, surse atrase	Primarul, CL, Grup de lucru
		3.10. Amenajarea teritoriului Grădiniței de copii	2024-2029	Se identifică	BL, BR,, surse atrase	Primarul, CL, Grup de lucru
		3.11. Amenajarea terenurilor instituțiilor de învățământ conform cerințelor vârstei	2024-2029	Se identifică	BL, BR,, surse atrase	Primarul, CL, Grup de lucru
		3.12. Renovarea și dotarea pavilioanelor de la Grădinița de copii	2024-2029	Se identifică	BL, BR,, surse atrase	Primarul, CL, Grup de lucru

Planul Strategic de Dezvoltare Socio-economică a Satului Cușmirca, raionul Șoldănești

		3.13. Termoizolarea Grădiniței de copii	2024-2029	Se identifică	BL, BR,, surse atrase	Primarul, CL, Grup de lucru
		3.14. Construcția sistemului antiincendiar la Grădinița de copii	2024-2029	Se identifică	BL, BR,, surse atrase	Primarul, CL, Grup de lucru
3	Îmbunătățirea stării de sănătate a populației S	3.15. Dotarea OMF cu mobilierul și aparatajul necesar	2024- 2029	Se identifică	BL, BR, donatori, Ministerul Sănătății, surse atrase	OMF Cușmirca, Direcția Raională de sănătate
		3.16. Lărgirea gamei de servicii medicale prestate la OMF	2024-2029	Se identifică	BL, BR, donatori, Ministerul Sănătății, surse atrase	OMF Cușmirca, Direcția Raională de sănătate
		3.17. Elaborarea și implimentarea programelor de educație sanitară pentru copii, tineri, adulți și vârstnici	2024-2029	Se identifică	BL, BR, donatori, Ministerul Sănătății, surse atrase	OMF Cușmirca, Direcția Raională de sănătate
4	Asigurarea unui nivel de trai decent pentru grupurile social vulnerabile și tineri	3.18. Deschiderea unui centru comunitar de asistență pentru persoanele în etate sau a unui azil pentru persoanele în etate	2024- 2029	Se identifică	BL, BR, surse atrase; Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei,	Asistentul social, CL, ONG
		3.19. Implementarea serviciilor socio-medice și de socializare destinate persoanelor vulnerabile, persoanelor cu dizabilități și persoanelor în etate	2024-2029	Se identifică	BL, BR, surse atrase; Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei,	ONG, CL
		3.20. Acordarea suportului social și psihologic copiilor cu părinți plecați peste hotare și din familiile social vulnerabile	2024- 2029	Se identifică	BL, BR, surse atrase; MMPS, MS	Asistentul social, CL
		3.21. Crearea unui ONG orientat pe probleme sociale	2024-2029	Se identifică	BL,	ONG, CL

Obiectiv Strategic 4. Reabilitarea, modernizarea infrastructurii culturale și de agrement, punerea în valoare a patrimoniului cultural al localității

№	Programe	Acțiuni/Proiecte	Perioada de implementare	Cost Total, lei	Sursa potențială de finanțare	Responsabil
1	Dezvoltarea infrastructurii necesară pentru desfășurarea activităților culturale	4.1. Reparația capitală a acoperișului Casei de cultură	2024 – 2029	Se identifică	APL, surse externe	Primar, Director CCT, ONG
		4.2. Reparația capital a sălii festive de la Casa de cultură	2024 – 2029	Se identifică	APL, surse externe	Primar, CL,
		4.3. Asigurarea Casei de cultură cu inventar acustic.	2024-2029	Se identifică	BL, donații,	Primar, CL,
		4.4. Asigurarea colectivelor artistice cu costume și atributele necesare	2024- 2029	Se identifică	BL, MECC, donații, alte surse	Primar, CL, grupul de lucru
2	Dezvoltarea infrastructurii de odihnă și agrement a populației	4.5. Reabilitarea și amenajarea terenului de fotbal, amenajarea și reparația tribunelor	2024-2029	Se identifică	BL, donații, alte surse	Primar, CL,
		4.6. Construcția unei anexe la stadionul de fotbal, amenajarea unui vestiar, grup sanitar, cameră de duș, etc.)	2024-2029	Se identifică	BL, donații, alte surse	Primar, CL,
		4.7. Amenajarea unui teren de mini-fotbal în preajma terenului central	2024 – 2025	Se identifică	APL, surse externe	Primar, CL,
		4.8. Completarea terenurilor de joaca pentru copii cu inventarul necesar	2024 – 2029	Se identifică	APL, surse externe	Primar, CL,
		4.9. Organizarea taberei de odihna si agrement pentru copii în perioada estivală	2024-2029	Se identifică	APL, surse externe	Primar, CL,
		4.10. Crearea unităților de agrement și deservire a turiștilor	2024-2029	Se identifică	BL, donații, alte surse	Primar,CL
3	Reabilitarea și punerea în valoare a patrimoniului cultural	4.11. Susținerea activității colectivelor artistice de amatori	2024-2029	Se identifică	BL, Agenție economici, contribuția populației, alte surse	Grup de lucru, Primar
		4.12. Promovarea copiilor, tinerilor talentați	2024-2029	Se identifică	Capital privat, BL,	Primar, Persoane

	prin susținerea participării lor la diferite concursuri, festivaluri la nivel național și internațional			surse atrase	private, Agent economic
	4.13. Menținerea și dezvoltarea continuă a activităților sportive (fotbal, volei, trântă etc.) și dotarea cu echipament sportiv necesar, transport etc.	2024-2029	Se identifică	BL, Agenție economici, alte surse	Grup de lucru, Primar
	4.14. Crearea cercurilor pe interese	2024-2029	Se identifică	BL, surse atrase	Director CC
	4.15. Organizarea și petrecerea evenimentelor cultural-artistice și sportive în localități	2024-2029	Se identifică	BL, contribuția populației, surse atrase	Director CC, Primar, CL
	4.16. Încurajarea activităților meșteșugărești, artizanale	2024-2029	Se identifică	BL, alte surse	Primar, CL
	4.17. Valorificarea patrimoniului cultural a satului prin organizarea festivalurilor, concursurilor, târgurilor ș.a.	2024 - 2029	Se identifică	APL	Primar, Director CC
	4.18. Identificarea și promovarea produselor tradiționale locale	2024-2029	Se identifică	BL, Agenți economici, sponsori	Primar, CL
	4.19. Construcția muzeului în aer liber	2024-2029	Se identifică	BL, Agenți economici, sponsori	Primar, CL

Obiectiv Strategic 5. Protecția mediului ambiant, informarea și implicarea populației în vederea utilizării raționale a resurselor naturale

No	Programe	Acțiuni/Proiecte	Perioada de implementare	Cost Total, lei	Sursa potențială de finanțare	Responsabil
1	Mentținerea sistemului de Management al deșeurilor în conformitate cu standardele moderne de performanță în domeniu	5.1. Procurarea unei autospeciale de colectare a deșeurilor manajere	2025-2029	Se identifică	BL, alte surse	Primar, CL, Grup de lucru
		5.2. Proiectarea și construcția platformelor de colectare selectivă a deșeurilor electronice	2024 – 2029	Se identifică	Surse externe	Primar, CL, Grup de lucru
		5.3. Procurarea unui tocător de crengi	2024-2025	Se identifică	BR, alte surse;	Primar, CL, Grup de lucru
		5.4. Elaborarea și implementarea unui mecanism de avertizare și sancționare a persoanelor care încalcă regulile de depozitare a deșeurilor casnice	2024-2029	Se identifică	BR, alte surse;	Primar, CL, Grup de lucru
2	Asigurarea unui mediu sănătos și ecologic curat	5.5. Curățirea și amenajarea fântânilor publice	2024-2029	Se identifică	BL, contribuția populației, alte surse	Primar, CL
		5.6. Organizarea zilelor ecologice (curățire, amenajare și înverzire a spațiilor publice)	2024-2029	Se identifică	BL, contribuția populației, alte surse	Primar, CL
		5.7. Înverzirea satului prin plantarea arborilor și arbuștilor ornamentali pe tot teritoriul	2024-2029	Se identifică	BL, alte surse	Primar, CL, ONG
		5.8. Înverzirea parcul central prin sădire de arbori decorativi și instalarea sistemului de irigare	2024-2029	Se identifică	BL, alte surse	Primar, CL, ONG
		5.9. Plantarea pe strada centrală aleilor de copaci decorativi și trandafiri	2024-2029	Se identifică	BL, alte surse	Primar, CL, ONG
		5.10. Întreținerea, curățarea arborilor existenți	2024-2029	Se identifică	BL, ICAS, alte surse	Primar, CL, ONG
		5.11. Curățirea, înverzirea iazurilor, râului Cușmirca	2024-2029	Se identifică	BL, alte surse	Primar, CL, ONG
		5.12. Împădurirea terenurilor degradate și cu pericol de eroziune	2024-2029	Se identifică	BL, alte surse	Primar, CL, ONG
		5.13. Curățarea canalelor de scurgere a apelor pluviale	2024-2029	Se identifică	BL, alte surse	Primar, CL, ONG

		5.14. Întreținerea și amenajare anuală a cimitirului	2024-2029	Se identifică	BL, alte surse	Primar,CL, ONG
3	Informarea și instruirea publicului în domeniul protecției mediului ambiant	5.15. Informarea populației asupra riscurilor cauzate de deversarea apelor uzate în locuri neamenajate	2024-2029	Se identifică	BL, alte surse	CL, Primar
		5.16. Marcarea fântânilor publice în funcție de indicii de calitate a apei (cerculețe verzi, galbene, roșii), actualizarea pașapoartelor	2024-2029	Se identifică	BL, FEN, alte surse	CL, Primar,Grup de lucru
		5.17. Informarea populației asupra folosirii echilibrate a resurselor de apă și prevenirea poluării mediului	2024-2029	Se identifică	BL, FEN, alte surse	CL, Primar
		5.18. Inițierea unor campanii de informare și conștientizare a publicului în vederea protecției mediului înconjurător	2024-2029	Se identifică	BL, FEN, alte surse	CL, Primar
		5.19. Combaterea tăierilor ilicite di fondul forestier	2024-2029	Se identifică	BL, ICAS, alte surse	CL, Primar
		5.20. Implementarea programelor de educație ecologică a copiilor, tinerilor etc.	2024-2029	Se identifică	BL, FEN	Director Liceu, Director grădiniță, CL

Obiectiv Strategic 6. Implementarea în activitatea APL a unui sistem instituțional modern și transparent, implicarea civică în dezvoltarea Satului și în procesul decizional

№	Programe	Acțiuni/Proiecte	Perioada de implementare	Cost Total, lei	Sursa potențială de finanțare	Responsabil
1	Asigurarea transparenței în activitatea APL	6.1. Organizarea regulată sau periodică (după caz) a audierilor publice, dezbaterilor, adunărilor cu localnicii pe marginea temelor și problemelor Satului	Permanent	Se identifică	BL	Primar, CL
		6.2. Menținerea panourilor informative de pe teritoriul Satului	2024-2029	Se identifică	BL, alte surse	Secretarul CL
		6.3. Suplinirea paginilor oficiale și ale celor de pe rețelele sociale cu informații relevante satului	2024-2029	Se identifică	BL, alte surse	Primar, CL
2	Dezvoltarea capacităților de atragere și planificare a resurselor financiare	6.5. Organizarea de către Primărie sau participarea funcționarilor publici la cursuri de calificare în administrare publică	2024-2029	Se identifică	BL, alte surse	Primar, CL
		6.6. Întărirea capacităților funcționarilor publici abilitați în atragerea fondurilor, investițiilor	2024-2029	Se identifică	BL, alte surse	Primar, CL
		6.7. Instruirea personalului care are nevoie de cunoștințe adăugătoare (programe de calculator, baze de date, inginerie, etc.)	2024-2029	Se identifică	BL, alte surse	Primar, CL
		6.8. Stabilirea unor parteneriate, înfrățiri cu satele/comunele din RM și de peste hotarele ei, în vederea soluționării unor probleme comune (măsuri culturale, schimb de experiență, proiecte transfrontaliere, etc.)	2024-2029	Se identifică	BL, alte surse	Primar, CL

3	Dezvoltarea spiritului asociativ și civic în rândul cetățenilor	6.9. Instituirea "Zilei faptelor bune"	2024-2029	Se indentifică	APL	Primar, Secretarul CL, ONG
		6.10. Serbarea Hramului satelor	2024-2029	Se indentifică	BL, agenți economici, populația satului	Primar, Secretarul CL, ONG
		6.11. Instituirea "Supravegherii de vecinătate"	2024-2029	Se indentifică	BL, IGP	Primar, Secretarul CL, ONG
		6.12. Extinderea rețelei de supraveghere video pe teritoriul satului	2024-2029	Se indentifică	APL	Primar, Secretarul CL, ONG
		6.13. Acordarea suportului pentru înființarea de ONG-uri și organizații locale (asociații de proprietari, asociații profesionale, etc.) cât și susținerea asociațiilor prezente pe teritoriul satului	2024-2029	Se indentifică	BL,	Primar, Secretarul CL, ONG
		6.14. Inițierea și derularea unor acțiuni de implicare civică de genul: cea mai curată stradă, cea mai amenajată gospodărie, cea mai frumoasă fântână, etc.	2024-2029	Se indentifică	APL	Primar, Secretarul CL, ONG